

Regeringens skrivelse

2016/17:60

Policyramverk för svenskt utvecklingsamarbete och humanitärt bistånd

Skr. 2016/17:60

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 14 december 2016

Stefan Löfven

Isabella Lövin
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Denna skrivelse redogör för regeringens inriktning för svenskt utvecklingsamarbete och humanitärt bistånd. En ny utvecklingsdagordning skapades 2015 i och med antagandet av Agenda 2030, Addis Ababa Action Agenda om utvecklingsfinansiering och klimatavtalet från Paris. För första gången knyts det internationella arbetet med fattigdomsminskning tydligt till samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling – ekonomisk, social och miljömässig. Sammantaget ger det en unik möjlighet att jobba horisontellt med utveckling. Sverige ska fortsatt vara en stark röst i världen i utvecklingsfrågor och för humanitär verksamhet. Regeringen vill bidra till nytänkande, till att skapa förändring och till att göra skillnad för människor som lever i fattigdom. Med detta policyramverk, i form av en skrivelse till riksdagen, presenterar regeringen sin politik för att uppnå detta.

Innehållsförteckning

1	Ärendet och dess beredning	3
2	Inledning	3
3	Utvecklingsdagordningen i en föränderlig omvärld	5
3.1	Utvecklingsdagordningen till år 2030	5
3.2	En omvärld i förändring	6
4	Perspektiv i det svenska utvecklingssamarbetet	14
5	Utvecklingssamarbetets tematiska inriktning	17
5.1	Mänskliga rättigheter, demokrati och rättstatens principer	17
5.2	Global jämställdhet	20
5.3	Miljö- och klimatomfattigt hållbar utveckling och hållbart nyttjande av naturresurser	23
5.4	Fredliga och inkluderande samhällen	25
5.5	Inkluderande ekonomisk utveckling	28
5.5.1	Produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor och hållbart företagande	28
5.5.2	Fri och rättvis handel och hållbara investeringar	31
5.6	Migration och utveckling	33
5.7	Jämlig hälsa	35
5.8	Utbildning och forskning	38
6	Humanitärt bistånd	40
7	Samverkan och synergier	44
8	Utvecklingssamarbetets geografiska fokus	47
9	Ett effektivt utvecklingssamarbete	49
10	Vägen framåt	54
	Bilaga 1: Förteckning över remissinstanserna	56
	Bilaga 2: Från policyramverk till genomförande	58
	Bilaga 3: De globala målen	59
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 december 2016	60

1 Ärendet och dess beredning

Denna skrivelse redogör för regeringens inriktning för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd. Policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd ersätter därmed den biståndspolitiska plattformen Skr. 2013/14:131.

Regeringen aviserade i sin regeringsdeklaration 2014 att en ny plattform skulle tas fram. Policyramverket utgår från dagens utvecklingspolitiska världsläge och förhåller sig till Agenda 2030, åtaganden inom utvecklingsfinansiering och klimatavtalet från Paris.

Under arbetets gång har ett antal seminarier och arbetsmöten hållits. Ett utkast av skrivelsen har remissbehandlats och över 180 svar har lämnats. En förteckning över remissinstanserna finns i bilaga 1.

2 Inledning

Vi lever i en värld som vi alla har ett gemensamt ansvar för. Vi har kunskap om att våra handlingar påverkar förutsättningarna för människor på andra delar av jorden, liksom förutsättningarna för framtida generationer. Vi vet att vår gemensamma planet har begränsade resurser och att mänskligheten behöver slå in på en ny, hållbar bana. Vi är beroende av varandra för att denna globala förändring ska bli verklighet.

När FN sammanfattade resultaten för de millenniemål som sattes upp för 15 år sedan såg vi vilka framsteg som gjorts och vilken potential som finns för fortsatt global utveckling. En ny utvecklingsdagordning skapades 2015 i och med antagandet av Agenda 2030, Addis Ababa Action Agenda om utvecklingsfinansiering och klimatavtalet från Paris. Även antagandet av Sendairamverket om katastrofriskreducering var viktigt. Sammantaget ger det världens människor och länder en unik möjlighet att bekämpa fattigdom och orättvisor, främja hållbar utveckling, demokrati och mänskliga rättigheter, jämställdhet, nå frihet från väpnade konflikter och icke-väpnat våld och att stärka motståndskraften mot katastrofer. Sverige ska ha en ledande roll i detta arbete.

Sveriges humanitära biståndspolitik är behovsbaserad och utgår från internationell humanitär rätt, de humanitära principerna samt principer om gott humanitärt givarskap. Det svenska utvecklingssamarbetet är en central del av utrikespolitiken och vi strävar efter en samstämmig politik som tar hänsyn till fattiga människors syn på utveckling. Vi ska ta vara på alla de möjligheter som den nya, hållbara agendan erbjuder. Sverige ska fortsatt vara en stark röst i världen och i den internationella utvecklingspolitiken. Regeringens feministiska utrikespolitik ger ryggrad åt detta arbete.

Målet för svenskt internationellt bistånd såsom fastlagt av riksdagen är *att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck*. Sveriges humanitära bistånd ska bidra till att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet, till förmån

Skr. 2016/17:60 för nödlidande människor som har utsatts för, eller står under hot att utsättas för, väpnade konflikter, naturkatastrofer eller andra katastrofliknande förhållanden. Policyramverket identifierar hur vi bäst kan bidra till att uppnå dessa mål.

Sverige har en lång tradition av ett generöst och ambitiöst bistånd. Det ska vi vara stolta över. Redan 1974 uppnådde Sverige som första land FN:s mål om att bistånd ska utgöra 0,7 procent av landets BNI. Regeringens målsättning är betydligt högre med 1 procent av svensk BNI. Vi anses bedriva ett av världens bästa utvecklingssamarbeten. Genom åren har Sverige alltid fått högt betyg för inriktning och resultat i sitt utvecklingssamarbete i OECD:s utvärderingar. Ett avgörande skäl är att samarbetet bygger på dialog, lokalt ägarskap och långsiktighet.

Regeringen utgår ifrån en mångdimensionell syn på fattigdom. Det betyder att fattigdom inte enbart innebär brist på materiella tillgångar, utan även brist på makt och inflytande över den egna situationen, valmöjligheter, säkerhet och respekt för mänskliga rättigheter. Sveriges utvecklingssamarbete tar sin utgångspunkt i och präglas av fattiga människors perspektiv på utveckling och av ett rättighetsperspektiv. Ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden och processer är lika viktiga och måste vägas in vid varje betydande beslut.

Det svenska utvecklingssamarbetet och vårt humanitära bistånd har också en stark folklig förankring. Engagemanget ska tas till vara. Det civila samhället, forskarsamhället, myndigheter, arbetsmarknadens parter, näringslivet och politiska partier är exempel på avgörande aktörer i det svenska utvecklingssamarbetet och en garant för att vi fortsatt utvecklar kvalitet och bättre resultat av arbetet.

Utvecklingssamarbetet och vårt humanitära bistånd ska vara kunskapsbaserat, bättre samordnat och ta fasta på utmaningar samt behov i världen av i dag. Antalet utvecklingsaktörer som arbetar med att stärka motståndskraften hos individer och samhällen samt verkar i humanitära kontexter måste öka för att främja långsiktiga lösningar på återkommande och utdragna kriser.

Verksamheten måste anpassas till olika sammanhang och förändringar. Det innebär att prioriteringar mellan och inom de områden som redogörs för i policyramverket (avsnitt 5) avgörs av förutsättningar och behov för varje enskilt land och varje enskild region, organisation etc. Sverige kan och ska inte göra allt överallt. Därför påverkas bilden också av andra givare och analyser av hur Sverige bäst kan göra skillnad. Huvudansvaret för ett lands utveckling ligger på respektive partnerlands regering och andra nationella aktörer. Ett brett lokalt ägarskap är avgörande för en hållbar utveckling och hållbara resultat. Detta synsätt, som präglar det samlade svenska utvecklingssamarbetet, utvecklas i avsnitt 9. Policyramverket lägger fast inriktningen för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd. Den konkretiseras sedan i budgetpropositioner och genom instruktioner, i strategier (geografiska, tematiska och organisationsstrategier för multilaterala organisationer) och regleringsbrev (se bilaga 2). Genomförande och resultat följs upp utifrån dessa styrintstrument och rapporteras till riksdagen i budgetpropositionen.

I de utmaningar som världen står inför och med alla de möjligheter som en tydlig inriktning mot hållbar utveckling för med sig kan Sverige

göra verklig skillnad. Vi ska ta den möjligheten för att vi har ett ansvar, men också för att vi har värdefulla kunskaper och erfarenheter att dela med oss av.

3 Utvecklingsdagordningen i en föränderlig omvärld

Detta avsnitt går igenom de omvärldsförhållanden och förändringar som regeringen ser att svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd måste förhålla sig till. Det krävs en kontinuerlig anpassning till förändrade förutsättningar, nya utmaningar och behov i världen. Utvecklingssamarbetet ska ta sin utgångspunkt i principerna om bistånds- och utvecklingseffektivitet liksom i de nya internationella överenskommelser som världen enades om under 2015.

3.1 Utvecklingsdagordningen till år 2030

För första gången har världens ledare enats om att samla de internationella agendorna för fattigdomsminskning och de tre dimensionerna av hållbar utveckling i ett globalt gemensamt ramverk. Agenda 2030 med dess mål för hållbar utveckling (se bilaga 3), slutdokumentet från den tredje internationella konferensen om utvecklingsfinansiering (Addis Ababa Action Agenda, AAAAA) och klimatavtalet från Paris bildar tillsammans ett integrerat ramverk för hållbar utveckling med både mål och medel för genomförande. Det nya ramverket för katastrofriskreducering, Sendai Framework For Disaster Risk Reduction 2015–2030, som handlar om att minska risken för och konsekvenserna av katastrofer, ska också beaktas. Synergieffekter mellan dessa ramverk ska eftersträvas.

Regeringen har i uppdrag att genomföra agendan nationellt och att bidra till agendans globala genomförande.

Agenda 2030 ska genomföras inom alla politikområden, vilket innebär att resurser för Sveriges genomförande ska komma från respektive politikområde. Utvecklingssamarbetet är ett bland andra politikområden och kan inte finansiera genomförandet av hela agendan. Ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden och processer är principiellt lika viktiga. De utgör såväl förutsättningar som möjligheter i förhållande till varandra.

Det krävs att alla politikområden samverkar för att nå de gemensamma målen. Åtagandena under de olika konferenserna från 2015 är ett uttryck för bredden på våra gemensamma utmaningar och på de lösningar som krävs. Dessa åtaganden måste mötas på lokal nivå men också på en nationell, regional och global nivå. Detta horisontellt och vertikalt integrerade synsätt gör Sveriges politik för global utveckling (PGU, prop. 2002/03:122) till ett av de viktigaste verktygen i genomförandet av Agenda 2030. PGU berör samtliga globala mål och har en direkt

Skr. 2016/17:60 koppling till mål 17 som handlar om att stärka genomförandemedlen och förstärka det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

Mot denna bakgrund genomför regeringen en nystart av PGU i syfte att säkerställa att alla svenska politikområden gemensamt och samstämmigt bidrar till Agenda 2030 och att dess mål nås. PGU och Agenda 2030 är hela regeringens ansvar. Utvecklingssamarbetet har dock en strategisk roll och ett mervärde i att bidra till en hållbar utveckling. Det inkluderar även en analys av utvecklingssamarbetet i förhållande till andra politikområden, t.ex. internationell handels- eller klimatpolitik, som påverkar ett lands utveckling.

Sverige har sedan många år varit en stark röst inom bl. a. OECD och EU för att globalt utveckla och förstärka arbetet med samstämmighet i politiken. Regeringen tar nu ett tydligt steg för att driva att EU i sitt interna och externa arbete på ett samlat och konstruktivt sätt verkar för genomförandet av Agenda 2030. Även i det multilaterala systemet (bl.a. FN, utvecklingsbankerna och OECD) kommer regeringen att agera för att systemet ska bli väl rustat och kunna bidra till genomförandet av Agenda 2030. För att nå framsteg krävs bl.a. en tydlig och ändamålsenlig arbetsfördelning mellan olika aktörer. Utvecklingssamarbetet utgör ett viktigt stöd för låginkomstländer och länder med lägre medelinkomst som har begränsad tillgång till annan finansiering i genomförandet av agendan. De minst utvecklade länderna och länder drabbade av konflikt kommer att behöva mest stöd.

Vårt utvecklingssamarbete ska ta avstamp i den globala utvecklingsagendan och de 17 målen. Det finns samtidigt områden där regeringen vill göra mer än vad som överenskommits globalt. Det gäller inte minst inom områden såsom främjande av demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och jämställdhet.

Utvecklingssamarbetet ska fungera katalytiskt och bidra till att skapa förutsättningar för ökade finansiella flöden, kunskapsutbyte och hållbara investeringar med ett brett deltagande av aktörer på alla nivåer. Det fyller också en viktig funktion när det gäller att finansiera utveckling inom viktiga områden som inte i tillräckligt hög grad genererar eller attraherar resurser och som därför är finansiellt underförsörjda. För att kunna klara av att mobilisera resurser för den nya agendan måste utvecklingssamarbetet identifiera nya metoder och samverka med andra resursflöden. Därigenom kan man också bidra till att förutsättningarna för handel och privata investeringar ökar.

3.2 En omvärld i förändring

Det svenska utvecklingssamarbetets inriktning och utformning tar sin utgångspunkt i omvärldsförändringar och utmaningar av särskild betydelse. De beskrivs kortfattat i detta avsnitt.

Unika möjligheter till förändring

Den nya utvecklingsagendan från 2015 ger unika förutsättningar för att främja utveckling, bl.a. genom utvecklingssamarbete. Tack vare att så

många aktörer varit involverade i framtagandet finns nu ett brett ägarskap och stor potential för genomförandet.

Forskning, innovation och tekniska landvinningar ger i dag stora möjligheter för låg- och medelinkomstländer att göra snabbare framsteg än vad som tidigare varit möjligt. Människor i låginkomstländer använder i dag mobiltelefoner utan att tidigare haft tillgång till fast telefoni. Människor som står utan elektricitet har i dag möjligheter att styra undan från miljö- och klimatskadliga lösningar och i stället direkt säkra tillgång till hållbar energiförsörjning.

Inte minst digitaliseringen har potential att förändra förutsättningarna för utveckling radikalt. Internet och relaterade tekniker har etablerat sig i utvecklingsländer på ett sätt som tidigare tekniska innovationer aldrig varit i närheten av.

Vi ser en explosionsartad ökning av produktion och konsumtion av information runt om i världen. I genomsnitt har 8 av 10 individer i låg- och medelinkomstländer tillgång till en mobiltelefon, en siffra som ökar stadigt. Tillgång till internet ligger dock efter. Endast en tredjedel av befolkningen i låg- och medelinkomstländer hade tillgång till internet år 2014, i jämförelse med 80 procent i höginkomstländer.

För att teknikutvecklingen ska omvandlas till investeringar som är till nytta för medborgarna krävs samarbete mellan olika aktörer, såsom universitet, näringsliv, civilsamhälle och myndigheter.

Antalet människor som lever i extrem fattigdom har halverats

Världen har i många avseenden upplevt en mycket positiv utveckling under de senaste 20 åren. På global nivå uppnåddes 2015 målet om en halvering av andelen extremt fattiga och hungrande människor. Antalet människor som lever i extrem fattigdom har minskat med drygt en miljard. Hög ekonomisk tillväxt i många låg- och medelinkomstländer har resulterat i att andelen människor som lever i fattigdom minskat.

Trots globala framsteg är inkomstfattigdomen fortfarande utbredd och djup på många håll. Omkring en tiondel av världens befolkning – drygt 700 miljoner människor – beräknas leva under den ekonomiska fattigdomsgränsen på 1,9 US-dollar per dag (i köpkraftstermer). Uppskattningsvis hälften av dem är under 18 år. Världsbanken uppskattar att en tredjedel av befolkningen i Afrika söder om Sahara lever under fattigdomsgränsen, vilket är högre än i andra delar av världen.

Demografiska förutsättningarna förändras

Världen står inför stora demografiska förändringar. Medan Asien det senaste halvsekle står för huvuddelen av den globala befolkningsökningen förskjuts den utvecklingen nu till Afrika söder om Sahara. Sydasiens och Afrikas söder om Sahara kommer de kommande 20 åren att stå för 80 procent av den globala tillväxten av arbetskraft. Behovet av att skapa sysselsättning och främja unga människors möjligheter att komma in på arbetsmarknaden förstärks, samtidigt som den åldrande befolkningen skapar nya utmaningar. Ett fortsatt arbete för att stärka kvinnors egenmakt, sexualundervisning och tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), inklusive preventivmedel, är centralt för att underlätta för unga flickor att fullfölja sin utbildning och förbättra deras möjligheter att få jobb.

Fattigdomsmönstren förändras

En tydlig förändring är att den tidigare starka kopplingen mellan fattiga länder och människor som lever i fattigdom luckras upp. Omkring 75 procent av de som lever i fattigdom finns i dag i medelinkomstländer. Analysen av fattigdomens uttryck, orsaker och möjliga lösningar i dessa länder har därmed blivit allt viktigare. Fattigdom handlar i ökad utsträckning om ojämlig fördelning av resurser och möjligheter, förtryck och brist på säkerhet och respekt för mänskliga rättigheter samt socialt utanförskap snarare än en absolut brist på resurser. Växande ojämlikheter urholkar värdet av ekonomisk tillväxt för ökad välfärd och minskad fattigdom. Flertalet av de minst utvecklade länderna, inte minst i Afrika söder om Sahara, präglas av en betydligt högre grad av ojämlikhet än vad som var fallet med länderna i Öst- och Sydostasien. Brist på sociala trygghetssystem befäster människors utsatthet och undergräver möjligheten att ta sig ur fattigdom genom ekonomisk aktivitet. Fattigdom medför ofta negativa konsekvenser för barns möjligheter till liv och utveckling. Fattigdom bland äldre människor ökar i snabb takt i många länder.

Fattigdom i städer och på landsbygd

Urbaniseringen utgör en stark global trend som innebär både möjligheter och utmaningar. Urbaniseringen kan erbjuda goda utvecklingsmöjligheter om den planeras och sker på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart sätt. Den kan bidra till ekonomisk tillväxt, och växande storstäder kan erbjuda möjligheter som saknas på landsbygden. För många erbjuder stadslivet t.ex. möjlighet till utbildning eller arbete och bättre tillgång till samhällsservice. Men i många låg- och medelinkomstländer innebär växande städer också en stor utmaning med växande hälso- och miljöproblem, ojämlikhet, fattigdom och säkerhetsproblem. Antalet människor som lever i fattigdom i städerna ökar snabbt. En stor del av världens urbana miljöer kommer att planeras och byggas under kommande decennier. I och med detta finns goda förutsättningar för att planera för en smart och hållbar stadsutveckling där faktorer som exempelvis ny teknik, hållbara transportsystem, hållbar energitillgång, förbättrad luftkvalitet, integrerad vattenresursförvaltning, hållbar kemikalie- och avfallshantering och katastrofriskreducering kan integreras redan i ett tidigt skede. Vid FN-konferensen Habitat III i Quito antogs den globala agendan New Urban Agenda som innehåller en handlingsplan med åtaganden och verktyg för en global satsning på hållbar stadsutveckling.

De flesta människor som lever i fattigdom bor dock fortfarande på landsbygden. Ökad produktivitet, framför allt inom lantbruket (dvs. jord- och skogsbruk), har lett till att fattigdomen har minskat i Asien. På den afrikanska landsbygden har produktiviteten inom lantbruket inte ökat i samma utsträckning. Det är viktigt att den produktivitetsökning som måste ske där är hållbar.

Oroande utveckling för demokrati och mänskliga rättigheter

Sett över flera decennier har demokratins ställning och respekten för mänskliga rättigheter stärkts i stora delar av världen. Den politiska

mångfalden har ökat samtidigt som ekonomiska och sociala rättigheter stärkts. Civilsamhället är på många håll aktivt. Mediernas och journalisters roll, liksom rättsväsendets, har stärkts i många länder, medan internet och ny teknologi har ökat öppenheten och tillgången till information. Förståelsen för kulturens roll för samhällsutvecklingen och det internationella samarbetet har ökat.

Under det senaste decenniet har vi dock sett en oroväckande utveckling. Repressiv lagstiftning begränsar utrymmet för civilsamhället. Människorättsförsvarare, journalister och kulturutövare utsätts för förföljelse, hot och våld. Det kan gälla såväl aktivister för medborgerliga och politiska rättigheter som försvarare av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter såsom rätt till mark och vatten. Demokratins institutioner, inklusive valprocesser, brister i integritet, vilket riskerar att minska förtroendet för demokratin som styrelseskick. Efterlevnaden av urfolks rättigheter är eftersatt i många länder. Diskriminering utifrån bland annat kön, ålder, könsidentitet och könsuttryck, sexuell läggning, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet och religion eller annan trosuppfattning är fortsatt omfattande.

Yttrandefriheten inskränks och censur av medier och blockeringar på internet ökar i omfattning. Utbredd straffrihet och auktoritära styrelseskick undergräver möjligheten till rättssäkra samhällen. Straffriheten vid könsrelaterat våld är betydande. I många länder utgör också korruptionen ett centralt demokratiskt problem. Statsbärande partier tar över stora delar av samhällsapparaten och gör det svårt att etablera en pluralistisk demokrati.

Utvecklingssamarbetet står här inför utmaningar då icke-traditionella aktörer, däribland vissa nya givarländer, erbjuder samarbete eller ekonomiska investeringar utan att ställa krav på förbättringar vad gäller mänskliga rättigheter och demokrati.

Vikten av välfungerande offentliga institutioner

I länder med välfungerande offentliga institutioner är förutsättningarna för utveckling generellt bättre. En allt större andel av människor som lever i fattigdom lever i länder med svaga och dåligt fungerande institutioner. Institutionerna har alltför låg kapacitet och kan inte fullgöra normerande, styrande, tjänstetillhandahållande och förvaltande roller. Medborgarnas grundläggande rättigheter kan inte säkras och landets politik för ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling äventyras, liksom förmågan att hantera kriser såsom naturkatastrofer. Förtroendet för statsapparaten är ofta lågt vilket kan föra med sig ökad korruption och hämma ett gott företags- och investeringsklimat, fungerande och transparenta regelverk, fungerande marknader och upphandlingssystem.

Ökad jämställdhet en förutsättning för minskad fattigdom

FN:s konvention om avskaffande av diskriminering av kvinnor har nu ratificerats av 189 länder. Viktiga globala framsteg har gjorts i riktning mot ökad jämställdhet under de senaste 15–20 åren, vad gäller t.ex. utbildning, position i arbetslivet och representation på förtroendeposter. Men utvecklingen går sakta och variationen är stor mellan länder. Fortfarande är systematisk diskriminering vanligt förekommande. Det

Skr. 2016/17:60 finns alltför många hinder inom samtliga samhällsområden för att kvinnor och flickor, på lika villkor som män och pojkar, fullt ut ska kunna åtnjuta sina mänskliga rättigheter.

Samhällen präglas i olika grad av ojämlig maktfördelning som tillskriver människor låsta roller i familjen och i samhället på basis av kön. Könroller diskriminerar och missgynnar såväl kvinnor och flickor som män och pojkar. Negativa värderingar kring könroller och fördelningen av makt upprätthåller könsdiskriminering, könsförtryckande beteenden och kvinnors och flickors systematiska underordning, exempelvis olika former av könsrelaterat våld. Särskilt allvarlig är situationen för kvinnor och flickor i kriser, krig och konflikt.

Mer jämställda samhällen med ett brett kvinnligt deltagande i samhällsekonomi skapar bättre förutsättningar för hållbar utveckling. Många kvinnor och flickor diskrimineras dock vad gäller politiskt deltagande och samhällsinflytande, många ges inte samma möjlighet till utbildning, tillgång till högre utbildning och forskning och tillträde till arbetsmarknaden. Bristande tillgång till marknader och resurser hämmar en inkluderande ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. Kvinnor och flickor utför huvuddelen av det obetalda hushålls- och omsorgsarbetet i världen. Därtill förnekas många kvinnor och flickor rätten att bestämma över sin egen kropp, sexualitet och reproduktion och saknar tillgång till hälso- och sjukvårdvård och hälsoservice samt sociala trygghetssystem. Kvinnliga människorättsförsvare är ofta utsatta. I förlängningen får detta allvarliga konsekvenser för möjligheten att försvara och utkräva ansvar för jämställdhet och för kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna.

Miljöförstöring och klimatförändringar motverkar utveckling

Miljöförstöring och klimatförändringar drabbar människor som lever i fattigdom hårdast. Detta hotar många av de framsteg som har uppnåtts i låg- och medelinkomstländer under de senaste decennierna. Den biologiska mångfalden hotas såväl på land som i världens hav. Naturresurser utarmas och ekosystemtjänsternas funktioner försämras. Den globala avskogningen är fortsatt alarmerande hög, framför allt i tropisk regnskog. Avskogning står för en betydande andel av de globala utsläppen av växthusgaser.

Ett förändrat klimat för med sig stigande havsnivåer, ökenspridning, extremare väder och naturkatastrofer och kan därmed utgöra existentiella hot för exempelvis små ö-stater och låglänta kustländer. En omställning till hållbar utveckling inom de planetära gränserna är nödvändig för att vända utvecklingen och bygga hållbara samhällen. Klimatavtalet från Paris och övriga delar av den nya utvecklingsdagordningen, samt den snabba tekniska utvecklingen som erbjuder allt fler lösningar, förbättrar förutsättningarna.

Den ökade levnadsstandarden och befolkningstillväxten medför en ökande efterfrågan på livsmedel, vatten, energi och konsumtionsvaror. Detta ökar trycket på naturresurser, med stora förändringar i mark- och vattenanvändning som följd. Klimatförändringarna späder på detta och driver allt fler människor på flykt vilket utgör en grogrund för sårbarhet och konflikter.

Millenni målet om en halvering av antalet människor utan tillgång till rent vatten har nåtts. Närmare en miljard människor saknar dock fortfarande tillgång till rent vatten och godtagbara sanitära förhållanden. Miljöpåverkan från kemikalier, avfall och utsläpp av miljöskadliga ämnen i luften utgör ett växande problem, med allvarlig risk för försämrad hälsa för människor som lever i fattigdom.

Antalet konfliktdrabbade länder ökar

Konflikter utgör i dag det allvarligaste hindret för många länders utveckling. Extrem fattigdom och svält koncentreras mer till sårbara och konfliktdrabbade stater. Konflikter i dag är ofta interna men samtidigt internationaliserade med många aktörer inblandade vilket försvårar konflikthantering och fredsbyggande. Världen har aldrig bevittnat ett så stort antal flyktingar och internflyktingar som nu. Våldsbejakande extremism och terrorism som ofta utnyttjar grundläggande och historiska konflikter hotar att destabilisera fler länder och regioner. Omkring 1,4 miljarder människor beräknas leva i konfliktdrabbade och sviktande stater.

Produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor

En fungerande arbetsmarknad, med tillitsfull relation mellan arbetsgivare, arbetstagare och stat har visat sig stärka möjligheten till hållbar ekonomisk utveckling och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor. En låg grad av formell sysselsättning, osäkra anställningsförhållanden, låg produktivitet och undermåliga arbetsvillkor är viktiga orsaker till fattigdom. Ungefär 1,5 miljarder människor har i någon form en anställning med få eller inga rättigheter, vilket är ett utvecklingshinder. Den informella sektorn sysselsätter över 65 procent av arbetstagarna i Sydasiens, Sydostasiens och Afrikas söder om Sahara. Människor som får sin försörjning från den informella sektorn omfattas som regel inte av sociala trygghetssystem och har begränsade möjligheter att kräva sina rättigheter. Arbetslöshet och undersysselsättning utgör en grogrund för social oro, flykt och konflikter i många låg- och medelinkomstländer. Undermålig och bristande arbetsmiljö utgör ett problem. I jordbrukssektorn är människor särskilt utsatta för otrygga arbetsförhållanden med otillräcklig utbildning, begränsade eller inga fackliga rättigheter, låga löner, farliga arbetsförhållanden och en hög förekomst av barn- och tvångsarbete. Det är positivt att antalet barnarbetare i världen har minskat det senaste decenniet, främst bland flickor, men fortfarande är 158 miljoner barn i arbete, vilket bland annat leder till utebliven skolgång. Antalet personer i någon form av tvångsarbete uppskattas till över 20 miljoner. Migrantarbetare är en särskilt utsatt grupp.

Behov av ökad inhemsk resursmobilisering

Många låginkomstländer saknar effektiva system för att uthålligt kunna finansiera sin egen utveckling, såsom grundläggande samhällsservice och social välfärd. En inkluderande och hållbar samhällsutveckling i dessa länder ställer krav på ökad offentlig resursmobilisering och på nytänkande, vilket slås fast i Addis Ababa Action Agenda. Skattesystemens utformning och kapacitetsbrister i offentlig förvaltning

Skr. 2016/17:60 utgör tillsammans med begränsad skattebas hinder för utveckling. Kapital- och skatteflykt hindrar också effektiv resursmobilisering. Behovet är ofta störst i postkonfliktländer och sviktande stater. I dessa länder finns stora akuta och långsiktiga behov av investeringar i mänskliga resurser och fysisk infrastruktur.

Ökad handel och direktinvesteringar som en väg ut ur fattigdom

Handel och direktinvesteringar utgör viktiga verktyg för ekonomisk tillväxt och långsiktig fattigdomsbekämpning och är därför avgörande för en rättvis och hållbar global utveckling. De senaste decennierna har ökad handel och direktinvesteringar i många länder bidragit till att ett stort antal människor kunnat ta sig ur fattigdom. De globala värdekedjor som i allt högre grad karaktäriserar världshandeln skapar många möjligheter till ekonomisk utveckling för låg- och medelinkomstländer. Men utvecklingen rymmer även hållbarhetsutmaningar och variationerna mellan länder är stora. I många länder, särskilt i de minst utvecklade länderna, är kapaciteten att dra nytta av handel och investeringar begränsad. Det är centralt att hantera de omfattande handelshinder och krångliga handelsprocedurer som inte bara försvårar möjligheterna till handel, i synnerhet för redan utsatta grupper, utan också utgör en grogrund för korruption. Dessutom är det viktigt att bygga upp sociala trygghetssystem som stöder de grupper som i ett övergångsskede missgynnas av strukturomvandlingar.

Migration och människor på flykt

Migration gynnar i huvudsak utveckling. Andelen migranter i världen beräknas konstant ligga kring cirka tre procent av befolkningen. Den största migrationen sker inom och mellan utvecklingsländer. De migranter som av sociala eller ekonomiska skäl, positiva såväl som negativa, har valt att lämna sina hemländer hamnar ofta i andra låg- och medelinkomstländer som illegal arbetskraft. Antalet människor på flykt i dag är det högsta sedan andra världskriget. Ett stort antal är barn. Barn som tvingats på flykt befinner sig ofta i en särskilt utsatt situation, där de inte får sina rättigheter tillgodosedda. Fattiga länder tar emot drygt 80 procent av det totala antalet flyktingar i världen.

Remitteringar, det vill säga pengar som migranter skickar till sina ursprungsländer, inbegriper stora summor. De utgör därmed en viktig resurs för utveckling; ca 3,5 gånger så mycket som det globala officiella utvecklingsbiståndet. Remitteringar förväntas öka de kommande åren medan utvecklingsbiståndet förväntas ligga förhållandevis stilla.

Framsteg inom hälsa, men fortfarande svaga hälso- och sjukvårdssystem

Omfattande vaccinationsprogram och förbättrad barn- och mödrahälsovård har resulterat i att barnadödligheten mer än halverats och att mödradödligheten nästan halverats mellan 1990 och 2015. Andelen undernärda människor har minskat. Forskning och ökade resurser för insatser mot hiv/aids, malaria och tuberkulos har inneburit stora förbättringar. Medellivslängden har ökat. Landvinningar har även gjorts vad gäller kvinnors och mäns sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter, men frågorna har under det senaste decenniet mött ett ökat motstånd.

Trots framsteg inom hälsoområdet saknas fortfarande fungerande hälso- och sjukvårdssystem och därmed tillgång till adekvat hälso- och sjukvård i stora delar av världen. Inte minst gäller detta i sviktande stater, vid humanitära kriser och i avlägsna delar av landsbygden. Svaga hälsosystem innebär också sämre förmåga för länder att hantera olika hälsohot, såsom smittsamma sjukdomar och antibiotikaresistens. Sambandet mellan fattigdom och ohälsa är tydligt. Med en sviktande hälsa är det svårt att tillgodogöra sig en utbildning, att arbeta och försörja sig och därigenom kunna ta sig ur fattigdom.

Framsteg inom utbildning och forskning, men utmaningar kvarstår

Stora landvinningar har gjorts inom utbildningsområdet. En majoritet av unga som växer upp i fattigdom kan, till skillnad från sina föräldrar, räkna, läsa och skriva. Antalet barn som går i skolan har ökat markant sedan år 2000 och könsbaserade skillnader har minskat markant på alla utbildningsnivåer. Men stora skillnader i deltagande och kvalitet kvarstår mellan olika regioner, mellan stad och landsbygd, men även mellan fattiga och rika hushåll. Fortfarande saknar 61 miljoner flickor och pojkar tillgång till primärutbildning, framför allt i konflikttrubbade och sviktande stater där flickor och kvinnor är särskilt sårbara. Nära 30 procent av barnen från de fattigaste hushållen i låginkomstländer har aldrig gått i skolan och bara en procent av flickorna från dessa hushåll avslutar sekundärutbildning. Nio av tio barn med funktionsnedsättning i låg- och medelinkomstländer går inte i grundskolan

Det är allvarligt att nästan 760 miljoner vuxna fortfarande inte kan läsa eller skriva. Även tillgången till nationell forskningskompetens och kapacitet är ojämnt fördelad i världen, med särskilt stora brister i många låginkomstländer. Inhemsk kapacitet för analys, forskning och innovation är en uthållig väg för att stärka ansvaret för och ägarskapet av det egna landets utveckling. Det bidrar också till ökad tillgång till ny kunskap, särskilt sådan som är nationellt relevant och är en förutsättning för kritisk samhällsdebatt.

Växande humanitära behov och ökade risker för humanitär personal

Ökad humanitär finansiering, fler kompetenta humanitära organisationer och viktiga reformer har bidragit till att stärka det humanitära responssystemet. Dessvärre har ett ökat antal naturkatastrofer och utdragna konfliktsituationer resulterat i att humanitära behov och den internationella humanitära verksamheten fortsätter att växa i omfattning. De globala humanitära behoven förutses fortsatt öka. Utvecklingen går mot fler komplexa kriser med inslag av både naturkatastrofer och pågående eller vilande väpnade konflikter. Samtidigt pågår en oroväckande trend mot minskat tillträde till krisområden för humanitära aktörer samt ökat våld och hot mot humanitär personal.

Under senare år har antalet utdragna flyktingsituationer också ökat markant. UNHCR uppger att den genomsnittliga tiden från det att en flyktingsituation utbryter och tills dess man finner en hållbar lösning för de drabbade är närmare 20 år. Detta innebär att nya grepp måste tas både med tanke på de drabbade flyktingarna och på de låginkomstländer som står värd för majoriteten av världens flyktingar.

4 Perspektiv i det svenska utvecklingssamarbetet

Omvärldsbeskrivningen i avsnitt 3 tydliggör att utmaningarna för att uppnå hållbar utveckling är betydande, komplexa och ofta knutna till varandra. Regeringen ser därför att centrala perspektiv måste genomsyra allt svenskt utvecklingssamarbete.

Fattigdom orsakas sällan av ett enskilt problem, utan är det sammantagna resultatet av de brister och begränsningar som människor som hamnat i fattigdom upplever. Fattigdomen är mångdimensionell. Bristerna har sin grund i en ojämlig och ojämförd fördelning av makt, resurser och möjligheter. Sveriges utvecklingssamarbete tar därför sin utgångspunkt i och präglas av fattiga människors perspektiv på utveckling och av ett rättighetsperspektiv. Dessa två övergripande perspektiv analyseras och integreras genomgående i svenskt utvecklingssamarbete.

Fattiga människors perspektiv på utveckling innebär att fattiga kvinnors, flickors, mäns och pojkars situation, behov, förutsättningar och prioriteringar ska vara utgångspunkten för fattigdomsbekämpning och för främjandet av en rättvis och hållbar utveckling. Hållbar utveckling avser ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. För en människa som lever i fattigdom kan detta exempelvis inkludera behovet av produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor, tillgång till socialt grundskydd och utbildning av god kvalitet samt en giftfri miljö.

Rättighetsperspektivet innebär att de *mänskliga rättigheterna och demokrati* ska ses som grundläggande för utveckling. Rättighetsperspektivet utgår från en globalt överenskommen värdegrund som består av FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och de folkrättsligt bindande konventioner som antagits. Det innefattar fyra grundläggande principer baserade på det normativa ramverket för mänskliga rättigheter: icke-diskriminering, deltagande, öppenhet och insyn samt ansvarstagande och ansvarsutkrävande.

Därtill är det varje regerings ansvar att anpassa politiken till nya utmaningar och möjligheter. Fattigdomsbekämpning med fokus på mänskliga rättigheter och jämställdhet behöver i en tid av nya utmaningar i större utsträckning än tidigare relatera till fredsbyggande och ett aktivt miljö- och klimatarbete. I ljuset av detta vill regeringen därför utöver de två övergripande perspektiven också lyfta tre tematiska perspektiv i utvecklingssamarbetet.

Det svenska utvecklingssamarbetet ska utgå ifrån ett *konfliktperspektiv*. Fredliga och inkluderande samhällen baserade på rättstatens principer utgör en förutsättning för hållbar utveckling. Konflikters förödande effekter på utvecklingen leder till ökad fattigdom i konfliktdrabbade områden och till att en allt större andel av världens extremt fattiga lever i konfliktdrabbade och sviktande stater. De medför även en ökad risk för att mänskliga rättigheter kränks och för att människor drivs på flykt. Regeringen ökar därför sitt fokus på freds- och statsbyggande genom att genomgående ta hänsyn till konfliktfrågor i utvecklingssamarbetet.

Det svenska utvecklingsarbetet ska vidare utgå ifrån ett *jämställhetsperspektiv*. Genomgående hänsyn till jämställdhet inom utvecklingsarbetet är väl etablerat, men den feministiska utrikes- och utvecklingspolitiken innebär en ambitionshöjning. Satsningen syftar till att stärka arbetet för jämställdhet och kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, då global jämställdhet är en förutsättning för hållbar utveckling. Regeringen ökar sitt fokus på jämställdhet genom att genomgående ta hänsyn till jämställdhetsaspekter i utvecklingsarbetet.

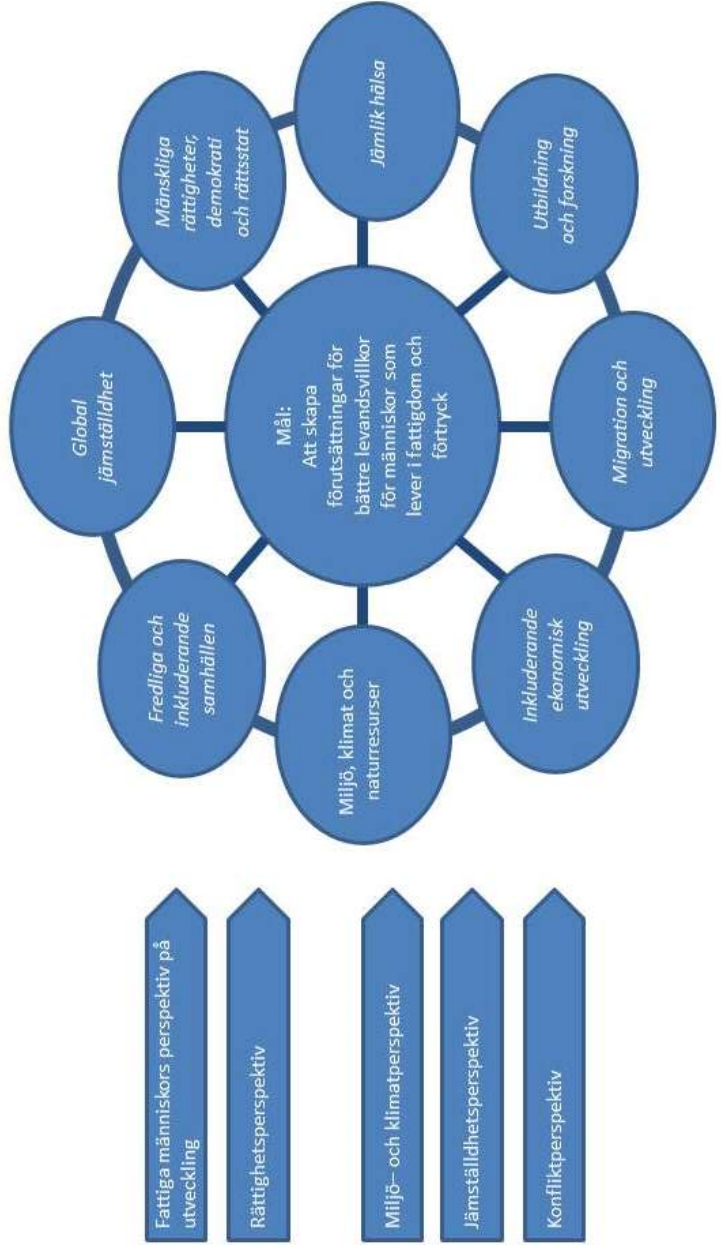
Ett *miljö- och klimatperspektiv* ska integreras i det svenska utvecklingsarbetet. Hållbart nyttjande av jordens resurser leder till en miljömässig hållbarhet och minskade klimatförändringar, vilket är en grundförutsättning för minskad fattigdom och hållbara samhällen. Den globala utvecklingen får inte ske på bekostnad av framtida generationers möjligheter. För att utvecklingen ska bli miljö- och klimatmässigt hållbar behöver denna utformas och styras inom planetära gränser, vilket inkluderar att främja en fossilfri och klimatresilient utveckling. Regeringen ökar därför sitt fokus på miljö- och klimatfrågor genom att genomgående ta hänsyn till dessa i utvecklingsarbetet.

Perspektiven utgör verktyg för att identifiera och hantera målkonflikter och främja synergier inom utvecklingsarbetets tematiska delar.

De ska integreras i utvecklingsarbetet: i beslutsfattande, planering, genomförande och uppföljning av verksamheten.

Genom att integrera dessa perspektiv inom alla områden i svenskt utvecklingsarbete (se Bild 1) stärks förutsättningarna för att bidra till det övergripande målet: att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Bild 1. Perspektiv som genomsyrar svenskt utvecklingsarbete

5 Utvecklingssamarbetets tematiska inriktning

I detta avsnitt beskrivs den huvudsakliga tematiska inriktningen av utvecklingssamarbetet, motiveringar till den valda inriktningen och hur de olika tematiska områdena relaterar till de globala målen. Ordningen i presentationen av de tematiska avsnitten är inte ett uttryck för prioritet. Det humanitära biståndet presenteras i avsnitt 6.

Redan i inledningen konstaterades att utvecklingssamarbetet och dess inriktning ska utgå från ländernas egna visioner, prioriteringar och planer, baserat på principen om partnerländernas ägarskap och ansvar för sin egen utveckling.

Avsnittet prioriterar inte mellan och inte heller inom områden. Dessa anpassas för varje enskilt land, region eller organisation. Utvecklingssamarbetet ska vara grundat på kunskap och analys. Det ska anpassas efter förutsättningar och behov och var det finns ett mervärde för svenskt utvecklingssamarbete – i länder, regioner eller organisationer.

Sverige genomför utvecklingssamarbete i skilda sammanhang. Den långsiktiga politikens inriktning som presenteras i varje avsnitt inkluderar det globala, regionala, bilaterala och multilaterala utvecklingssamarbetet och arbetet inom ramen för EU:s utvecklingssamarbete. Det inkluderar finansiellt stöd samt dialog för normativ påverkan. Det senare kan exempelvis vara frågor regeringen driver i styrelsearbetet i organisationer eller i dialog med olika aktörer.

De tematiska områdena är sammanlänkade på olika sätt med utgångspunkt i den verklighet där de appliceras. Detta ställer krav på ett analytiskt och integrerat arbetssätt inom utvecklingssamarbetet. Det gäller inte minst samverkan med det humanitära biståndet. Humanitära aktörer och utvecklingsaktörer måste förbättra sitt samarbete och i högre grad använda gemensam analys, planering och målformulering. Därigenom kan risken för och konsekvenserna av humanitära kriser reduceras. Det är viktigt att en tydlig arbetsfördelning vägleder arbetet. De humanitära aktörernas opolitiska uppdrag och särart måste respekteras.

5.1 Mänskliga rättigheter, demokrati och rättstatens principer

Politikens långsiktiga inriktning:

- Värnandet av de mänskliga rättigheterna ska fortsatt vara en hörnsten i det svenska utvecklingssamarbetet.
- Sverige ska verka för uppbyggnad och stärkande av demokratiska styrelseskick och institutioner.
- Sverige ska stärka kvinnors deltagande och inflytande i politiska processer.
- Sverige ska främja rättsstatens principer, bland annat genom institutionsutveckling och motverkan av korruption, i syfte att stödja öppenhet och ansvarsutkrävande samt för att säkerställa att

- kvinnor och flickor behandlas lika inför lagen och har samma grad av rättsäkerhet som män och pojkar.
- Sverige ska arbeta för att motverka det krympande utrymmet för civilsamhället. Yttrande-, förenings- och församlingsfriheterna ska försvaras och människorättsförsvarare stödjas. Fackliga rättigheter ska främjas.
 - Sverige ska vara en global röst för att motverka diskriminering i alla dess former oavsett om den sker på grund av kön, ålder, könsidentitet och könsuttryck, sexuell läggning, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet eller religion eller annan trosuppfattning.
 - Människors tillgång till information ska stärkas via fria, oberoende medier och ett fritt, öppet och säkert internet, där mänskliga rättigheter och rättstatens principer respekteras.
 - Barnrättsperspektivet ska, som en del av rättighetsperspektivet, prioriteras i utvecklingssamarbetet i enlighet med barnkonventionen.
 - Sverige ska vara pådrivande i arbetet mot människohandel och mot sexköp och dess orsaker.
 - Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet kan främjas genom stöd till kulturlivets aktörer samt till utbildning.

Mål i Agenda 2030 som relaterar till mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: Den svenska ambitionsnivån vad gäller mänskliga rättigheter, demokrati och rättstatens principer är väsentligt högre än vad som överenskommits inom Agenda 2030. Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer är grundförutsättningar för genomförandet av Agenda 2030. Agendans alla mål syftar till att förverkliga alla människors grundläggande rättigheter. Mål 16 om att främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling syftar till att ge tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.

Regeringens motivering: Sverige har internationellt en unik ställning och trovärdighet som möjliggör samarbete inom demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Samtidigt har utmaningarna för arbetet inom dessa områden blivit större i många länder. Det krympande demokratiska utrymmet är en del i denna utveckling. Principerna om varje människas lika värde och om icke-diskriminering är ett fundament i skyddet av de mänskliga rättigheterna och ska genomsyra utvecklingssamarbetet. De medborgerliga, politiska och ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna är ömsesidigt samverkande.

Stöd till uppbyggnad av demokratiska styrelseskick utgör en central del av utvecklingssamarbetet. Demokrati skapar förutsättningar för att människor som lever i fattigdom ska kunna förbättra sina levnadsvillkor och försvara sina mänskliga rättigheter. En demokratisk utveckling kan bara byggas på fria, rättvisa, pluralistiska och transparenta valprocesser, parlament och institutioner som följer rättsstatens principer. En fungerande demokrati med ansvarstagande, ansvarsutkrävande och representativitet förutsätter också ett demokratiskt flerpartisystem. De

politiska partierna är tillsammans med civilsamhällets aktörer centrala som opinionsbildare och röstbärare.

Sveriges främjande av rättsstatens principer sker bl.a. genom stöd till uppbyggnaden av institutioner och genomförandet av reformer inom rätts- och säkerhetssektorerna samt den statliga förvaltningen.

Välfungerande, oberoende, effektiva, rättssäkra och transparenta institutioner på olika nivåer är centrala för en demokratisk utveckling och för att individer ska kunna åtnjuta sina mänskliga rättigheter. De är en förutsättning för att nå de globala utvecklingsmålen. Offentliga institutioner är centrala för fungerande regelverk och marknader, investeringsklimat, en effektiv förvaltning av allmänna medel, hållbara offentliga investeringar och upphandlingar samt en grundläggande samhällsservice utan korruption. Välfungerande institutioner stärker hållbarheten och motståndskraften i ett samhälle, vilket kan minska effekterna av humanitära kriser.

Korruption utgör ett allvarligt utvecklingshinder. Den undergräver demokrati, god samhällsstyrning och mänskliga rättigheter samt hindrar en effektiv resursanvändning. Utvecklingssamarbetets resursflöden kan i sig utgöra en korruptionsrisk. Det är viktigt att motverka korruption i biståndsinsatser och stödja samarbetsländernas arbete mot korruption. Det är angeläget att stärka institutioner, kontrollfunktioner, aktörer inom civilsamhället och visselblåsare.

Det civila samhällets aktörer har en särskild betydelse för demokratisk utveckling och respekt för de mänskliga rättigheterna. De senaste årens negativa trend understryker vikten av ett fortsatt starkt och långsiktigt stöd till dessa grupper och ett gynnsamt klimat för dem att verka i. Ett pluralistiskt och självständigt civilsamhälle, som med innovativa former för samverkan flyttar fram gränserna för vad som kan sägas och göras i repressiva stater, är av vikt. Genom att främja yttrande-, förenings- och församlingsfriheterna motverkar Sverige det krympande utrymmet för civilsamhället. Det är centralt att värna människors möjligheter att organisera sig i fackförbund och främja fackliga fri- och rättigheter. Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet kan främjas genom stöd till kultur och kulturlivets aktörer. Det är viktigt att stärka och skydda konstnärlig yttrandefrihet och kulturlivets förändringsaktörer, t.ex. genom fristadssystemet.

De religiösa samfunden kan ha en viktig roll i kampen mot intolerans, diskriminering och inskränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Människorättsförsvarare spelar en central roll. Kvinnliga människorättsförsvarare, och de systematiska och grava hot de utsätts för, måste uppmärksammas. Det är viktigt att utveckla flexibla och innovativa former av stöd till nya aktörer inom civilsamhället, inte minst i de länder där demokratin och yttrandefriheten utsätts för tryck.

Stöd till journalister och andra medieaktörer, men också till ökad medie- och informationskunnighet, är av stor vikt. Stor betydelse har även framväxten av fria, oberoende och ansvarsutkrävande medier. Utbildning och skydd av journalister samt medieaktörer inom såväl traditionella som nya medier är betydelsefullt.

Internet och nya medier är av stor vikt för de mänskliga rättigheterna. Utvecklingssamarbetet har därför en roll i att stödja ett fritt, öppet och säkert internet, där lagar, institutioner och reglering är utformade i

Skr. 2016/17:60 enlighet med rättsstatens principer. I ljuset av den ökande desinformations- och propagandaverksamheten på internet behöver förmågan till källkritiskt tänkande stärkas, inte minst hos unga grupper. Utvecklingssamarbetet behöver hålla jämna steg med och dra nytta av den tekniska utvecklingen och dess betydelse för yttrande- och mediefrihet såväl på internet som i övrigt.

Utbildningssystemet har en viktig funktion som förmedlare av värderingar. Utbildningsinstitutioner har därför en grundläggande roll i att bygga och stärka mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.

Barn och unga är viktiga rättighetsbärare och aktörer och ska inkluderas i beslutsfattande och genomförande i samhällsbygget. I åtgärder som rör barn ska utvecklingssamarbetet utgå från barnkonventionen och de fyra grundläggande barnrättsprinciperna: barnets bästa, förbud mot diskriminering, barns rätt att få komma till tals och barns rätt till liv och utveckling. Det är viktigt att lyfta fram barnrättsperspektivet i dialog med samarbetsländerna och att uppmärksamma barn på flykt.

Värnandet av de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna är viktigt för minskad ojämlikhet, men också för de medborgerliga och politiska rättigheterna. Konventionen om dessa rättigheter inkluderar rätten till utbildning, hälsa, deltagande i kulturlivet, social trygghet, arbete, att bilda fackföreningar samt till anständiga och rättvisa arbetsvillkor, oavsett kön, sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck. Social trygghet har stor betydelse för att minska ojämlikhet, sårbarhet och fattigdom. De grundläggande principerna och rättigheterna i arbetslivet ska värnas med utgångspunkt i ILO:s kärnkonventioner och den globala Decent Work-agendan.

5.2 Global jämställdhet

Politikens långsiktiga inriktning:

- Sverige ska verka för att genomförandet av de globala målen i Agenda 2030 och Addis Ababa Action Agenda genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv och för att utvecklingsinsatser på alla nivåer bidrar till att uppfylla jämställdhetsmålet och rättighetsbaserade delmål.
- Sverige ska arbeta för kvinnors och flickors aktörskap. Kvinnors och flickors egna erfarenheter, behov, prioriteringar och förutsättningar är utgångspunkter för att kunna förändra kvinnors och flickors levnadsvillkor.
- Sverige ska bidra till att stärka kvinnors och flickors representation samt politiska deltagande och inflytande inom alla samhällsområden och på alla nivåer; medverka i att förebygga och lösa konflikter och i att bygga fred efter konflikt; ekonomiska rättigheter, egenmakt, deltagande och inflytande; sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR); samt förebygga och motverka alla former av psykisk, fysisk och sexuellt könsrelaterat våld i alla situationer och miljöer.

- Sverige ska vara drivande i arbetet med att lyfta fram pojkars och mäns roll och ansvar för att uppnå jämställdhet och respekt för alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna.
- Sveriges politiska dialog ska inkludera jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, inklusive SRHR.

Mål i Agenda 2030 som relaterar till global jämställdhet: Samtliga 17 globala mål i Agenda 2030 ska bidra till att uppnå jämställdhet. Jämställdhet och stärkandet av alla kvinnors och av flickors egenmakt anges också separat i mål 5, i olika delmål och integrerat under andra mål i agendan, samt i kapitlet om uppföljning och översyn.

Regeringens motivering: Regeringens feministiska utrikespolitik ska stärka kvinnors och flickors rättigheter, representation och resurser. Sverige verkar för jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna i enlighet med FN:s konvention om avskaffande av allt slags diskriminering av kvinnor (CEDAW), deklARATIONERNA och handlingsplanerna från FN:s kvinnokonferens respektive befolkningskonferens och uppföljande konferenser samt FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet och dess efterföljande resolutioner.

Trots viktiga globala framsteg för jämställdhet präglas världens samhällen i olika grad av bristande jämställdhet. Kvinnor och flickor drabbas särskilt hårt av fattigdom. Klimatförändringarna, ökat tryck på markanvändning, konkurrens om naturresurser och utdragna konfliktsituationer förvärrar särskilt kvinnors situation. Kvinnor och flickor är särskilt utsatta i humanitära kriser. Kvinnor och flickor på flykt möter särskilda utmaningar och risk att utsättas för människohandel och könsrelaterat våld vilket kräver anpassade åtgärder.

Främjande av kvinnors och flickors medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter är nödvändigt för att bekämpa fattigdom, viktigt för att minska miljö- och klimatproblemen och för att bygga fred och förebygga konflikter. Kvinnors och flickors kunskaper och erfarenheter är avgörande för att nå hållbar utveckling. Kvinnor är kraftfulla förändringsaktörer.

Kvinnor och män samt flickor och pojkar ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Makt handlar om såväl rättigheter som möjligheter. Diskrimineringsförbudet finns i alla centrala FN-konventioner om mänskliga rättigheter. Diskriminerande och könsstereotypa normer och attityder hindrar inte bara kvinnor och flickor utan också män och pojkar från att nå sin fulla potential och möjlighet att bidra till en jämställd samhällsutveckling. Kvinnor och flickor, män och pojkar utgör inte enhetliga grupper utan består av individer med olika identiteter, behov, förutsättningar och inflytande. Olika maktstrukturer och dimensioner samverkar. Diskriminering och marginalisering på grund av kön påverkas också av ålder, härkomst, klass, social status, könsidentitet och könsuttryck, sexuell läggning, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet och trosuppfattning vilket ska beaktas.

Diskriminering baserad på kön kan se olika ut nationellt och lokalt. Samverkan, inklusive erfarenhets- och expertutbyten, mellan svenska och andra aktörer som arbetar för kvinnors och flickors mänskliga rättigheter och egenmakt i samarbetsländerna är därför viktigt för att uppnå jämställdhet. För att uppnå jämställdhet ska jämställdhetsperspektivet systematiskt integreras i allt utvecklingssamarbete. Jämställdhetsanalyser ska genomföras systematiskt och ingå som en del i planering, genomförande, uppföljning och rapportering av utvecklingssamarbetet. För att få ett helhetsperspektiv ska kvalitativ information samt köns- och åldersuppdelad statistik och annan information användas. Jämställdhetsanalyser bör även innehålla en bedömning av vilka andra maktförhållanden som råder för olika individer och grupper i den aktuella kontexten. Hbtq-personer är en särskilt utsatt grupp och kräver särskild uppmärksamhet i sådana analyser.

Kvinnors och flickors systematiska underordning och stereotypa könsnormer, särskilt de som kopplar samman maskulinitet och våld, påverkar människors och samhällets utveckling negativt. Ett omfattande och utbrett könsrelaterat våld och skadliga sedvänjor, i såväl fredstid som konflikt och postkonflikt, utgör det mest påtagliga uttrycket för kvinnors och flickors systematiska underordning. Konsekvenserna av våldet är omfattande, framför allt för den enskilda kvinnan och flickan, men även för närstående barn och för samhällsutvecklingen i stort. I låg- och medelinkomstländer tvingas var tredje flicka gifta sig före 18 års ålder. Dessa flickor lämnar ofta skolan. Barnäktenskap och tidiga graviditeter påverkar samhällsutvecklingen och utgör ett betydande hinder för flickor att fullt ut åtnjuta sina mänskliga rättigheter. Unga mödrars möjlighet till högre utbildning, inkomstbringande sysselsättning, självförsörjning och oberoende går många gånger förlorad, vilket också minskar möjligheterna till ekonomisk utveckling nationellt. Väpnat våld tenderar att drabba kvinnor och flickor, män och pojkar olika. Detta ställer krav på stärkt datainsamling och köns- och åldersuppdelad statistik beträffande det väpnade våldets konsekvenser men även mer generellt för uppföljning och översyn av Agenda 2030.

Det är av avgörande betydelse att jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, inklusive sexuella och reproduktiva rättigheter, kontinuerligt tas upp i dialog med officiella företrädare för stater, EU, multilaterala organisationer och institutioner samt andra relevanta aktörer. Frågorna ska vara centrala, integrerade och ömsesidigt förstärkande delar av dialogen vare sig det handlar om utrikes- och säkerhetspolitik, utvecklingspolitik, handelspolitik eller främjande.

Samarbetet inom EU och multilaterala organisationer, särskilt FN och utvecklingsbankerna, har stor betydelse för att uppnå de globala jämställdhetsmålen och är därför prioriterat. EU:s Gender Action Plan (GAP) utgör det centrala verktyget för att lyfta fram jämställdhetsfrågor i EU:s utrikespolitik.

Aktörer inom det civila samhället, särskilt kvinnliga människorättsförsvarare och kvinnoorganisationer, har en viktig roll. Fler och nya aktörer, inklusive akademiska institutioner, trossamfund, fackföreningar och näringsliv, bör engageras och inkluderas i dialoger och samarbeten för jämställdhet.

5.3 Miljö- och klimatmässigt hållbar utveckling och hållbart nyttjande av naturresurser

Politikens långsiktiga inriktning:

- Sverige ska stödja låg- och medelinkomstländerns anslutning till samt genomförande av åtaganden inom ramen för internationella miljö- och klimatkonventioner.
- Sverige ska särskilt stödja länder i genomförandet av deras nationella åtaganden (Nationally Determined Contributions) under Parisavtalet.
- Sverige ska vara ett föregångsland i att inkludera miljö- och klimataspekter inom utvecklingssamarbetet, bland annat avseende utsläppsbegränsningar och klimatanpassning.
- Sverige ska verka för att mobilisera ytterligare offentliga medel som används katalytiskt för att främja privatsektorsinvesteringar till stöd för en fossilfri och klimatrezilient utveckling.
- Sverige ska verka för att internationella finansiella institutioners investeringar i och stöd till fossil energi fasas ut på sikt genom att avsevärt minska sådana investeringar, samt betydligt öka investeringar i förnybar energi.
- Sverige ska verka för en hållbar förvaltning av landbaserade ekosystem med ett hållbart nyttjande av ekosystemtjänster, hållbart nyttjande av naturresurser och bevarande av biologisk mångfald samt mer produktiva och hållbara jordbrukssystem.
- Sverige ska verka för att hav, kustvatten och marina resurser bevaras och nyttjas genom hållbar förvaltning.
- Sverige ska bidra till en stärkt och integrerad, hållbar vattenresursförvaltning. Utvecklingssamarbetet ska bidra till en effektiv och hållbar vattenanvändning i hela produktionskedjan.
- Sverige ska verka för förbättrad luftkvalitet och en minskad användning och hållbar hantering av kemikalier och avfall, inklusive en ambitiös reglering av kemikalie- och avfallshanteringen globalt.
- Sverige ska verka för att stärka kvinnors deltagande i beslutsprocesser som relaterar till miljö, klimat och hållbart nyttjande av naturresurser samt stärka möjligheterna för politiska och lokala aktörer i civilsamhällets organisationer att verka för ökad medvetenhet, deltagande, insyn och ansvarsutkrävande.
- Sverige ska bidra till att öka kunskap om miljö- och klimatproblem och om lösningar till sådana problem, bl.a. genom att förstärka kapacitet hos myndigheter, inom forskning och utbildning, civilsamhällets organisationer och medier.

Mål i Agenda 2030 som relaterar till miljö, klimat och hållbart nyttjande av naturresurser: Det finns tydliga miljö- och klimatkopplingar till i princip alla globala mål. Mål 6 om vatten och sanitet, mål 7 om hållbar energi, mål 11 om hållbara städer, mål 12 om hållbar konsumtion och produktion, mål 13 om klimatförändringar, mål 14 om hav och marina resurser och mål 15 om hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem har de starkaste kopplingarna.

Regeringens motivering: Det är centralt att åstadkomma en omställning till hållbar utveckling inom de planetära gränserna. Regeringen ser klimatförändringar som vår tids ödesfråga. Klimatförändringar påverkar redan i dag människors utvecklings- och försörjningsmöjligheter och urholkar möjligheterna till en globalt hållbar utveckling. Vissa länder runt ekvatorn, liksom små ö-nationer, riskerar att ödeläggas av extrem torka eller översvämningar. Klimatförändringarna ökar risken för konflikter, fattigdom och hunger, undergräver de mänskliga rättigheterna och är en växande orsak till ofrivillig migration.

Forskning visar dock att länder på alla inkomstnivåer kan uppnå ekonomisk utveckling, bättre levnads- och arbetsvillkor och samtidigt begränsa sin klimatpåverkan. Denna möjlighet måste tillvaratas. Kapacitetsutveckling är centralt i genomförandet av ländernas klimatåtaganden (Nationally Determined Contributions).

Klimatförändringarna och miljöförstöring drabbar dem som lever i fattigdom hårdast, då de ofta är direkt beroende av naturresurser, biologisk mångfald och ekosystemtjänster från skog, mark, vattendrag och hav för sitt uppehälle. Klimatanpassning, katastrofriskreducering och hållbart nyttjande av jord, skog och vatten kan minska klimatförändringarnas och naturkatastrofers negativa konsekvenser, bidra till minskad fattigdom, trygga livsmedelsförsörjningen och därmed minska risken för humanitära kriser. Katastrofriskreducerande insatser ska ses som en integrerad del av det långsiktiga utvecklingssamarbetet, som komplement till det humanitära biståndet. Matsvinn i hela livsmedelskedjan måste minska för att trygga livsmedelsförsörjning och minska miljö- och klimatpåverkan.

Tillgång till tillförlitlig och hållbar energi är en förutsättning för att nå de globala målen. Småskaliga och flexibla energilösningar samt sjunkande priser på förnybar energi erbjuder unika möjligheter. Investeringar och stöd till fossil energi måste minska avsevärt och fasa ut på sikt. Utvecklingssamarbetet ska bidra till att tillgången till energi i låg- och medelinkomstländer säkras genom kostnadseffektiva och förnybara energilösningar, inklusive energieffektivisering. Det möjliggör för människor som står utan elektricitet att styra undan från miljö- och klimatskadliga lösningar och i stället direkt säkra tillgång till hållbar energiförsörjning.

Motståndskraftiga ekosystem och biologisk mångfald är en förutsättning för hållbar livsmedels- och vattenförsörjning. De motverkar och lindrar även effekter av naturkatastrofer som översvämningar och torka. Hållbart brukande av jord, skog och vatten är grundläggande. Hållbart nyttjande, skydd och restaurering av ekosystem samt bevarande av biologisk mångfald är också nödvändigt. För att säkra ekosystemtjänster är kunskapsinhämtning, analys och insatser som riktas mot bakomliggande orsaker till deras utarmning avgörande. Det är t.ex. angeläget att tillvarata lokala växtsorter och djurarter.

Tillståndet för haven är allvarligt. Klimatförändringar, havsförsurning, överfiske, marin nedskräpning, miljögifter och exploatering av naturtillgångar leder till kraftiga störningar i havens ekosystem. Sverige ska verka för att stärka det multilaterala systemets möjligheter att hantera

globala utmaningar relaterade till haven, kustvattnen och de marina resurserna.

Vattenbrist som utvecklingsutmaning tilltar, bland annat som en följd av klimatförändringar och ohållbart nyttjande. Därmed ökar kraven på att effektivisera användning och balansera vattenbehov för hushåll, jordbruk, industri, ekosystem och energiproduktion. Spänningar över vattenområden kan även öka risken för konflikter. Genom en stärkt och integrerad vattenresursförvaltning lokalt och regionalt, samt stärkt resiliens på vattenområdet, kan utvecklingssamarbetet bidra till minskade spänningar och konflikter.

Miljöfarliga utsläpp, exponering för farliga ämnen och luftföroreningar är växande utmaningar för många låg- och medelinkomstländer. En snabb, ofta okontrollerad, urbanisering bidrar till detta. Miljömässig och social planering är ofta underfinansierad. Kemikalier sprids via luft, vatten, och varor vilket påverkar hälsa, arbetsmiljö och jordbruk negativt. Luftföroreningar är i dag det största miljöhotet mot människors hälsa. Farliga ämnen som sprids och problem orsakade av kemikalier, avfall och luftföroreningar riskerar att underminera utvecklingsframsteg.

Kvinnor och barn i låginkomstländer drabbas oftast hårdast av klimatförändringarna. Kvinnor är centrala i arbetet för hållbara miljö- och klimatlösningar samt det hållbara nyttjandet av naturresurser. Kvinnor har ofta huvudansvaret för livsmedelsproduktion, vattenförsörjning och familjens välfärd och har därför kunskap om hur t.ex. klimatanpassningsåtgärder lokalt bör utformas. Kvinnor är i betydligt högre grad verksamma i den förnybara energisektorn än i den fossila. Ökat stöd till förnybar energi kan därför också stärka kvinnors ekonomiska egenmakt.

En väl fungerande miljöförvaltning och lagstiftning är centralt för att länder ska kunna ta ett långsiktigt ansvar för hållbar utveckling. Det innefattar verktyg för uppföljning, övervakning och tillsyn. Aktörers förmåga till nationell samverkan ska stärkas, också med beaktande av lokal kunskap. Respekten för mänskliga rättigheter och demokratiska principer, inklusive ansvarsutkrävande, är viktig för en miljömässigt hållbar utveckling. Starka och oberoende civila samhällen liksom demokratisk offentlig informationshantering, tillförlitlig statistik och tillförlitliga data samt medier har viktiga roller. Kapacitetsutveckling – i samarbete med lokala, nationella, regionala och globala aktörer – är avgörande. Ekonomiska styrmedel, upphandlingssystem och andra policyinstrument som bidrar till att styra om offentliga och privata flöden till miljö- och klimatomfattig hållbarhet och hållbart nyttjande av naturresurser ska stödjas. Förutsättningarna för investeringar i och handel med miljövänliga och resurseffektiva varor och tjänster ska stärkas.

5.4 Fredliga och inkluderande samhällen

Politikens långsiktiga inriktning:

- Sveriges arbete för freds- och statsbyggande syftar till att komma åt grundorsaker till konflikt och sårbarhet. Sverige ska verka för

- effektiva, ansvarstagande, öppna och inkluderande institutioner liksom mänskliga rättigheter.
- Sverige ska även stärka kapaciteten att motstå kriser och att hantera konflikter fredligt.
 - Sverige ska stödja inkluderande dialoger och medlingsprocesser samt civil krishantering för att förebygga, hantera och lösa väpnade konflikter.
 - Sverige ska arbeta i enlighet med *New Deal for Engagement in Fragile States* som knyter samman politisk dialog och utvecklingssamarbete.
 - Sverige ska bidra till att stärka kvinnors och flickors inflytande och meningsfulla deltagande i fredsprocesser. Agendan för kvinnor, fred och säkerhet utgör en central utgångspunkt.
 - Sverige ska verka för att kvinnor och flickor ges speciellt skydd, i enlighet med FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet och dess uppföljande resolutioner. Insatserna ska också främja positiva maskuliniteter.
 - Sverige ska i sitt konfliktförebyggande arbete bidra till att genomföra säkerhetsrådsresolution 2250 om ungdomar, fred och säkerhet.
 - Sverige ska arbeta förebyggande för skydd av barn i både fred och konflikt.
 - Sverige ska bidra till insatser för minhantering samt stödja arbetet mot oansvarig och illegal spridning av vapen, i enlighet med Sveriges folkrättsliga åtaganden.
 - Sverige ska verka för övergångsrättvisa som innefattar rätten att bekämpa straffrihet, rätten att få veta sanningen, offrens rätt till ersättning, garantier för icke-upprepning av kränkningar av mänskliga rättigheter och humanitär rätt.

Mål i Agenda 2030 som relaterar till fredliga och inkluderande samhällen: Bland de globala målen i Agenda 2030 är det framförallt två mål som anknyter till fredliga och inkluderande samhällen, dels mål 5 om jämställdhet och stärkandet av kvinnors och flickors egenmakt, dels mål 16 om främjandet av fredliga och inkluderande samhällen. Ytterligare mål som har hög relevans är mål 1 om fattigdom, mål 10 om ojämlikhet, mål 3 om hälsa och mål 13 om klimatförändringar och dess konsekvenser.

Regeringens motivering: Det finns ingen hållbar utveckling utan fred och ingen fred utan hållbar utveckling och ingetdera utan respekt för mänskliga rättigheter. Sviktande och konflikttrabbade stater är särskilt sårbara för globala utmaningar relaterade till t.ex. migration, klimatförändringar, miljöförstöring, utbrott av smittsamma sjukdomar, radikaliserings, terrorism, organiserad brottslighet och ekonomiska kriser. Dessa länder har även sämre förutsättningar att skapa en inkluderande och hållbar utveckling då de ofta präglas av instabilitet, svaga institutioner och brist på förtroende mellan stat och civilbefolkning. Drygt 40 procent av dem som lever i fattigdom bor i sviktande eller konflikttrabbade stater.

Arbetet med att förebygga konflikter och främja fred måste utgå från konfliktorsakerna och från hela konfliktcykeln där länken mellan säkerhet och utveckling tydliggörs. Social ojämlikhet, fattigdom, hunger, svaga institutionella strukturer och demokratiska underskott är några av de främsta orsakerna till konflikter. Våldsam extremism, fundamentalism, terrorism, systematiskt bruk av sexuellt våld och klimatförändringar spär på redan existerande utmaningar. När ett samhälle väl hamnat i en konflikt- eller våldsspiral är det svårt att ta sig ur denna. Sammantaget kräver dessa utmaningar ett förstärkt, nytt och innovativt förhållningssätt till hur vi motverkar och hanterar konflikter och bygger fred.

Sverige lägger tonvikt på en inkluderande politik, uppbyggnaden av rättsstater, mänsklig säkerhet och rättvisa, grundläggande samhällstjänster och ekonomiska grundvalar. Detta är också grunderna för *New Deal* som är en plattform för politisk dialog för ett effektivare arbete i sviktande och konfliktdrabbade stater och som knyter samman politik, säkerhet och utvecklingssamarbete med rättvisa och ekonomi. Stärkt kapacitet hos lokala och nationella institutioner är en prioritet. Inkluderande processer för freds- och statsbyggande med deltagande av civilsamhället och diasporagrupper är centralt.

En välfungerande DDR-process (demobilisering, avväpning och återintegrering av före detta kombattanter) som kompletteras med övergångsrättvisa för konfliktens offer är grundläggande för minskat våld och utveckling av fredliga samhällen. Även stöd för demokratisk kontroll och säkerhetssektorreform (SSR) är viktigt för att minska risken för väpnad konflikt och återfall i konflikt. Människors långsiktiga trygghet grundar sig på att säkerhetssektorn fungerar, och SSR måste utgå från säkerhetsbehoven hos kvinnor, män, flickor och pojkar. Militär eller polis, som brukar olagligt och godtyckligt våld eller på andra sätt utnyttjar sin maktställning, är ett hot mot demokrati och rättssäkerhet. SSR kan därför förbättra det sociala kontraktet mellan stat och individer.

Sysselsättning och utbildning är grundläggande för att förebygga konflikter och att minska risken för återfall i konflikt. Kulturen och kulturella aktiviteter har en viktig roll för försoning och återuppbyggnad. Ungdomar är viktiga för att skapa inkluderande och fredliga samhällen och bör inkluderas i konfliktförebyggande.

Våld är den yttersta formen av förtryck. Konflikt- och postkonfliktsituationer präglas ofta av våld och övergrepp mot civila. I dessa situationer dödas fler män och pojkar av direkt våld medan kvinnor och flickor är mer utsatta för konfliktrelaterat sexuellt våld. Det finns i konfliktsituationer ett särskilt behov av att adressera destruktiva normer kopplade till maskulinitet och våldsutövande. Våldet begränsar kvinnors möjligheter att aktivt bidra till samhällets utveckling. Äldre människor har ofta svårare att fly eller värja sig mot våld och övergrepp. Även hbtq-personer kan utsättas särskilt i konfliktsituationer.

Allt fler barn drabbas av krig och tvingas på flykt. Barn är särskilt utsatta, i synnerhet barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Barns rätt till skydd från alla former av våld måste garanteras för att möjliggöra en god utveckling. Barnäktenskap och andra skadliga sedvänjor ökar under svåra omständigheter samtidigt som möjligheten till utbildning minskar. Återanpassning av barnsoldater är viktigt för hela samhället på

Skr. 2016/17:60 såväl kort som lång sikt. Utbildning av god kvalitet som omfattar både flickor och pojkar är en förutsättning för att undvika radikaliserings, främja jämställdhet och skapa hållbara samhällen.

Kvinnors ökade deltagande i fredsarbete är viktigt för att motverka våldsbejakande extremism och för ett mer effektivt policyskapande och genomförande. Kvinnor kan, som medlare och deltagare i fredsprocesser, spela en avgörande roll för fredens varaktighet. I dag deltar kvinnor sällan i fredsprocesser och det råder en påtaglig brist på kvinnor som medlare och förhandlare. Samhällen där kvinnor har egenmakt och är aktiva deltagare i politik, ekonomi, kultur och samhällsliv tenderar att vara mindre våldsbenägna, mer demokratiska och i större grad respektera mänskliga rättigheter. Att globalt öka representationen av kvinnor från konfliktdrabbade länder i fredsprocesser är därför också ett sätt att bidra till hållbar fred. Kvinnors perspektiv bör integreras såväl i direkta fredsförhandlingar som i försoningsprocesser, fredsbyggande och ansvarsutkrävande.

Vapeninköp och kriminell verksamhet som bidrar till ökat våld och krigföring finansieras ofta av ohållbar, illegal naturresursutvinning samt olaglig handel med vilda djur och växter. Spridningen av och tillgången till vapen kan bidra till en vålds- och vapenkultur som lever kvar efter en konflikts slut. Detta ökar våldet mot kvinnor och flickor, även i hemmet. Insatser mot spridning av små och lätta vapen och genomförande av vapenhandelsfördraget, liksom insatser inom minhantering, inklusive klusterammunition och andra explosiva lämningar, är av stor vikt för att främja fredligare samhällen.

5.5 Inkluderande ekonomisk utveckling

5.5.1 Produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor och hållbart företagande

Politikens långsiktiga inriktning:

- Sverige ska stärka låg- och medelinkomstländernas kapacitet att utveckla institutioner och system så att dessa effektivt bidrar till en hållbar inkluderande ekonomisk utveckling. Detta inkluderar att stärka förutsättningarna för ett dynamiskt och hållbart företagande.
- Sverige ska verka för en produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor, främja en inkluderande tillväxt i enlighet med ILO:s Decent Work-agenda samt främja den sociala dialogen i linje med konceptet Global Deal. Sverige ska främja en övergång från informell till formell ekonomi.
- Sverige ska verka för lika ekonomiska och arbetsrelaterade rättigheter och möjligheter för kvinnor och män. Kvinnors ekonomiska egenmakt ska stärkas.
- Sverige ska stärka samarbetsländernas kapacitet att bygga upp och upprätthålla nationellt ägda institutioner och system för grundläggande social trygghet.

- Sverige ska verka för ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar upphandling inom alla delar av utvecklingssamarbetet.
- Sverige ska bidra till att stärka låg- och medelinkomstländers inhemska resursmobilisering.

Mål i Agenda 2030 som relaterar till produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor och hållbart företagande: Detta område anknyter till flera mål inom Agenda 2030, särskilt mål 8 om ekonomisk tillväxt och anständiga arbetsvillkor, mål 1 om avskaffande av fattigdom, mål 2 om att avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och ett hållbart jordbruk, mål 4 om god utbildning för alla, mål 5 om jämställdhet och stärkandet av flickors och kvinnors egenmakt, mål 10 om ojämlikhet inom och mellan länder, mål 12 om hållbara konsumtions- och produktionsmönster, mål 13 om klimatförändringar, mål 14 om hav och marina resurser, mål 16 om fredliga och inkluderande samhällen och mål 17 om genomförande och globalt partnerskap för hållbar utveckling.

Regeringens motivering: Att skapa fler produktiva jobb och bättre arbetsvillkor är viktigt för att stärka länken mellan ekonomisk utveckling och minskad fattigdom. Detta gäller inte minst jobb för unga som kommer ut på arbetsmarknaden. Merparten av nya arbetstillfällen i låg- och medelinkomstländer skapas inom näringslivet. Ett dynamiskt och hållbart näringsliv, och ett företagsklimat som gynnar detta, är därför viktigt för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. Hållbart företagande innebär att agera ansvarsfullt genom att följa internationella normer och riktlinjer samt bidra till och driva en hållbar samhällsutveckling, bl.a. genom innovation och nytänkande.

Utvecklingssamarbetet kan stärka förutsättningarna för hållbart företagande i låg- och medelinkomstländer genom långsiktig institutions- och kapacitetsutveckling. Detta kan ske genom att verka för god samhällsstyrning, jämställdhet, anständiga arbetsvillkor och produktiv sysselsättning, antikorrupktion, mänskliga rättigheter och att integrera miljö- och klimatfrågor. Utvecklingssamarbetet kan också stärka förutsättningarna för att diversifiera ekonomin. Allt svenskt utvecklingsarbete ska bedrivas i enlighet med OECD:s riktlinjer för multinationella företag, principerna i FN:s Global Compact och FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter och ILO:s trepartsdeklaration.

Offentlig upphandling är ett viktigt styrmedel för en hållbar global utveckling. Ofta saknas kapacitet, regler, praxis och integritet för att väga in ekonomiska, sociala och miljömässiga hållbarhetskriterier, inklusive jämställdhetsaspekter och antikorrupktion. Detta premierar kortsiktighet. Institutioners förmåga att säkra kvalitet, hållbarhet och transparens i upphandlingar ska främjas.

I områden där många lever i fattigdom saknas ofta ekonomiska möjligheter och produktiva arbetstillfällen. Social, yrkesmässig och geografisk mobilitet har därför stor betydelse. Utvecklingssamarbetet har en roll i att motverka de formella och informella hinder som begränsar både människors mobilitet och deras möjlighet att utnyttja resurser. Tillgång till utbildning, inklusive yrkesutbildning, av god kvalitet som

Skr. 2016/17:60 motsvarar arbetsmarknadens efterfrågan och krav är också av stor betydelse.

Fria arbetsmarknadsparter, fackliga rättigheter och alla arbetstagares mänskliga rättigheter i arbetslivet är viktigt. Att motverka sexuellt våld och trakasserier och alla former av diskriminering i och omkring arbetsplatser är centralt. Social dialog mellan arbetsmarknadens parter och regeringar är av stor vikt både för produktivitet, jobbskapande och anständiga arbetsvillkor. Att stärka kapaciteten hos arbetsmarknadens parter och relationen mellan dem är därför viktigt. Arbetsmarknadens parter har även en betydelsefull roll i att främja en rättvis omställning av arbetstillfällena till en grön ekonomi med anständiga arbetsvillkor. ILO:s *Decent work*-agenda utgör basen för arbetet. Fackliga organisationer som företräder de informella arbetarna ska ges kapacitet att utöva inflytande på policybeslut.

Könsbaserade skillnader i arbetsvillkor, lön, tillgång till och rätt till produktivt arbete är ett utbrett problem. Lika rättigheter och möjligheter för kvinnor och män är en förutsättning för att nå en hållbar utveckling. Det finns också en stark koppling mellan kvinnors tillgång till och deltagande på arbetsmarknaden och ekonomisk tillväxt. Diskriminerande och stereotypa könsnormer, såsom könsuppdelade arbetsmarknader, ojämsställd fördelning av det obetalda hushålls- och omsorgsarbetet samt diskriminerande praxis gällande kvinnors tillgång till produktiva resurser utgör stora hinder för utveckling. Kvinnor är också överrepresenterade i den informella ekonomin, saknar ofta anställningstrygghet och tillgång till sociala förmåner samt har dåliga arbetsvillkor och låg och osäker inkomst.

Att främja kvinnors ekonomiska egenmakt är en viktig del i en inkluderande ekonomisk utveckling. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt tillgång till utbildning av god kvalitet spelar här en viktig roll. Genom att underlätta kvinnors möjligheter att utveckla och driva företag stärks kvinnors ekonomiska ställning i samhället. Det bidrar också till en diversifiering av ekonomin och en utveckling av sektorn för små och medelstora företag. Småskalighet driven av innovation har särskild potential.

Sociala trygghetssystem fyller en central funktion för en mer jämlik och jämsställd fördelning av välstånd under hela livsrytmen. De bidrar till att stärka motståndskraften mot fattigdom och sårbarhet, inte minst i samband med humanitära kriser och klimatförändringar. Social trygghet är i sig en mänsklig rättighet, men det är också ett medel för att uppnå andra mänskliga rättigheter, t.ex. utbildning och hälsa. Det är också ett verktyg för människor att nyttja sin fulla potential för att förbättra sina levnadsvillkor. Tillgången till social trygghet är därtill grundläggande för kvinnors möjligheter att delta på arbetsmarknaden under lika villkor som män.

Skatteintäkter är grunden till att bygga och långsiktigt finansiera ett fungerande samhälle. Sverige ska stödja låg- och medelinkomstländer i utveckling av effektiva skattemyndigheter. Länderna behöver även stöd i att delta i och genomföra internationella överenskommelser. Att minska användningen av ineffektiva skatteincitament i låginkomstländer är viktigt.

5.5.2 Fri och rättvis handel och hållbara investeringar

Politikens långsiktiga inriktning:

- Sverige ska bidra till att skapa öppna, inkluderande och hållbara marknader i utvecklingsländer. Fokus ska ligga på de delar av ekonomin där potentialen för produktiv sysselsättning och hållbar utveckling är särskilt hög.
- Sverige ska bidra till att låg- och medelinkomstländer deltar i handel och integreras i regionala och internationella värdekedjor och marknader.
- Sverige ska stödja hållbara, ansvarsfulla och produktiva investeringar samt en omställning till en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi.
- Sverige ska bidra till ansvarsfulla investeringar för ökad produktivitet och hållbarhet inom lantbruket (jord- och skogsbruket) och för ett hållbart fiske.
- Sverige ska stödja hållbart brukande av ekosystemtjänster och naturresurser, inklusive transparenta och effektiva regelverk för investeringar och handel med naturresurser.
- Sverige ska bidra till att människor som lever i fattigdom, särskilt kvinnor, ska få tillgång till och dra nytta av den ökade digitaliseringen.

Mål i Agenda 2030 som relaterar till internationell handel och hållbara investeringar: Detta område anknyter till flera mål inom Agenda 2030. Av dessa mål kan särskilt nämnas mål 1 om avskaffande av fattigdom, mål 2 om avskaffande av hunger, tryggad livsmedelsförsörjning och ett hållbart jordbruk, mål 5 om jämställdhet och stärkandet av flickors och kvinnors egenmakt, mål 7 om hållbar energi för alla, mål 8 om ekonomisk tillväxt och anständiga arbetsvillkor, mål 9 om infrastruktur, mål 10 om ojämlikhet inom och mellan länder, mål 12 om hållbara konsumtions- och produktionsmönster, mål 13 om klimatförändringar, mål 14 om hav och marina resurser, mål 15 om hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, mål 16 om främjandet av fredliga och inkluderande samhällen samt mål 17 om genomförande och globalt partnerskap för hållbar utveckling.

Regeringens motivering: En hållbar utveckling och ökad produktiv sysselsättning bromsas i många länder av brist på basinfrastruktur och relaterade tjänster såsom tillförlitlig och hållbar energi, transport, informations- och kommunikationsteknik samt finansiella tjänster. Viktiga orsaker är otillräckliga eller ineffektiva investeringar och bristande konkurrens. Värnandet av rättsstaten, transparenta och effektiva institutioner och regelverk, tillgång till internationella marknader, makroekonomisk stabilitet och ett fungerande finansiellt system skapar tillit och förtroende, vilket är centralt för ökade investeringar.

Svenskt utvecklingssamarbete ska bidra till gynnsammare förutsättningar i låg- och medelinkomstländer för att attrahera hållbara och produktiva investeringar, exempelvis genom stärkta investeringsramverk och förbättrat investeringsklimat. Regelverk och upphandlingssystem som bidrar till att prissätta och inkludera externa

Skr. 2016/17:60 effekter, så att ekonomiska beslut tar hänsyn till bland annat klimatpåverkan, är viktig. Hållbar offentlig upphandling, där upphandlingskriterierna speglar fördelar för samhället och dess utveckling i sin helhet, är ett exempel. Detta är särskilt viktigt när det gäller infrastruktur, eftersom infrastrukturens utformning sätter långsiktiga ramar för miljö- och klimatpåverkan. En tidig jämställdhetsanalys är också central, eftersom kvinnor och män använder infrastruktur på olika sätt.

Jämlik tillgång till, kontroll över och ägande-, nyttjande- och arvsrätt till resurser såsom mark, fiskevatten, kapital, naturresurser, teknik, information och nätverk har stor betydelse för en inkluderande ekonomisk utveckling. Det är viktigt att förbättra marknadssystem och institutioner för att utveckla den inhemska produktionen. Formella och informella hinder, diskriminering och korruption drabbar ofta kvinnor och människor som lever i fattigdom särskilt hårt. Bred tillgång till finansiella tjänster, såsom sparande, försäkring och krediter, underlättar utveckling och minskar sårbarheten.

Digitaliseringen har potential att förändra förutsättningarna för utveckling radikalt. Den underlättar tillgång till information, utbildning, offentliga och finansiella tjänster samt företagande och handel. Den digitala klyftan vad gäller tillgång till internet och mobiltelefoni, inte minst mellan könen, får allt större konsekvenser. Stärkta institutioner och en lagstiftning byggd på rättstatens principer, som bl.a. stärker konkurrensen mellan aktörer och respekten för mänskliga rättigheter är centralt. Det är viktigt att kunskapen ökar och att digitaliseringens betydelse för offentliga tjänster och för ett starkt ansvarsutkrävande tillvaratas.

De flesta människor som lever i fattigdom finns på landsbygden och försörjer sig på småskaligt lantbruk eller fiske. En hållbar produktivitetsökning inom lantbruket är en förutsättning för att uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och därmed en hållbar ekonomisk utveckling. Tryggad tillgång till näringsriktiga och säkra livsmedel är en rättighet och en grundläggande förutsättning för ett drägligt liv och möjligheten för människor att bidra till ekonomin. Beroendet av naturresurser gör människor särskilt utsatta för klimatförändringar, utarmade ekosystem, försämringar i havsmiljön och markförstöring. Ansvarsfulla investeringar för att utveckla ett hållbart jordbruk, hållbart brukande av skog och fiske är ett kraftfullt instrument för fattigdomsbekämpning, tryggad livsmedelsförsörjning och en hållbar ekonomisk utveckling. De ger ökade inkomster som kan investeras i utbildning och hälsa. De underlättar även strukturomvandling av ekonomin. Investeringarna kan avse förbättrade produktionsmetoder och hantering av skörden, digitalisering samt ökad marknadsorientering. Det är viktigt att stärka tillgången till finansiering, naturresurser, teknik, insatsvaror, nätverk och rådgivning, liksom till jämlika och säkra rättigheter till mark och fiskeresurser. Här spelar stöd till producentorganisationer och kooperativ en viktig roll men även forskning och utveckling av nya innovationer. Lokal kunskap ska tillvaratas. Ökade inkomster för småbönder kan även minska barnarbete, av vilket majoriteten sker i jordbruket.

Kvinnor har en central roll för livsmedelsförsörjning. Hinder för tryggad livsmedelsförsörjning inkluderar svaga eller otydliga ägande-, nyttjande- och arvsrätter samt svinn och bristande infrastruktur, där ofta kvinnor missgynnas.

Satsningar inom det sanitära och fytosanitära området samt animalieproduktionen, t.ex. vad gäller djurhållning och djurhälsa, kan bidra till förbättrat och hållbart resursutnyttjande, ökade exportmöjligheter och även ha positiva hälsoeffekter.

Fri och rättvis handel är ett kraftfullt verktyg för ekonomisk tillväxt, hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning. Handel skapar fler produktiva arbetstillfällen, ökade inkomster och ökad tillgång till varor och tjänster, men även teknologiöverföring, effektivare produktion och incitament för innovation och investeringar. Många låg- och medelinkomstländer har dock begränsad kapacitet att utnyttja handels och utländska investeringars potential. Därför har världens länder åtagit sig att öka det handelsrelaterade utvecklingssamarbetet. Utvecklingssamarbetet ska stärka länders möjlighet att delta i regionala och globala värdekedjor och handel, bl.a. genom insatser för förenklade handelsprocedurer, minskade handelshinder, handelsrelaterad hållbar infrastruktur och utveckling av den privata sektorn. Även insatser för nationell och regional institutionsuppbyggnad, transparenta och effektiva regelverk och stärkt kapacitet att analysera, förhandla om och genomföra utvecklingsfrämjande handels- och investeringsavtal är av vikt. Utvecklingssamarbetet har även en betydelsefull roll i att stödja samtliga hållbarhetsdimensioner inom handelsavtal.

Det är viktigt att stärka möjligheterna att uppfylla internationella standarder, inklusive allt högre hållbarhetskrav, som bl.a. syftar till att upprätthålla och förstärka skyddet för miljön, människors och djurs hälsa. Det är viktigt att stödja arbetet med handel och mänskliga rättigheter, antikorrupktion och jämställdhet samt anständiga arbetsvillkor för att män och kvinnor i fattigdom ska få bättre möjlighet att dra nytta av handelns fördelar.

Omställning till en cirkulär och biobaserad ekonomi med en hållbar produktion och konsumtion ökar resurseffektiviteten. Ekonomiska styrmedel och nya affärsmodeller, utbildning och information samt hållbar offentlig upphandling är verktyg för att nå detta. Utvecklingssamarbetet ska bidra till att kopplingen mellan rent vatten, hållbar energi och tryggad livsmedelsförsörjning lyfts fram. Innovationer och miljöteknik som gynnar en fossilfri, klimatrezilient utveckling med giftfria materialströmmar är viktiga.

5.6 Migration och utveckling

Politikens långsiktiga inriktning:

- Svenskt utvecklingssamarbete ska bidra till att öka migrationens positiva utvecklingseffekter och minska de negativa effekterna i ursprungsländerna.
- Sverige ska bidra till att förbättra levnadssituationen för människor som lever i fattigdom genom att stärka mänskliga rättigheter och

försörjningsmöjligheter samt bidra till att hantera miljö- och klimatrelaterade hot och minska risken för humanitära kriser som annars kan bidra till ofrivillig migration.

- Sverige ska bidra till att skapa förutsättningar för att de människor som väljer att migrera ska kunna göra så på ett säkert, ordnat och reglerat sätt.
- Sverige ska bidra till att stärka mottagande länders förmåga att hantera migration på ett sätt som säkrar flyktingars och migranternas rättigheter och som bidrar till ländernas utveckling.
- Sverige ska stärka kopplingen mellan det långsiktiga utvecklingssamarbetet och humanitärt bistånd.

Mål i Agenda 2030 som relaterar till migration och utveckling: I

Agenda 2030 lyfts vikten av att främja säker, ordnad, reglerad och ansvarsfull migration fram liksom vikten av en human behandling av alla migranter, flyktingar och fördrivna människor med full respekt för mänskliga rättigheter. Stater åtar sig också att ge migranter tillgång till ett livslångt lärande, att sänka transaktionskostnader för remitteringar och att skydda migrantarbetares rättigheter. De mål som främst relaterar till migration är mål 1 om avskaffande av fattigdom, mål 8 om att verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt samt full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla, mål 10 om att minska ojämlikheten inom och mellan länder, mål 13 om klimatförändringar samt mål 16 om främjandet av fredliga och inkluderande samhällen.

Regeringens motivering: Utvecklingssamarbetet ska öka migrationens positiva utvecklingseffekter. Migration har positiva effekter på utvecklingen i såväl ursprungs- och mottagarländer som för migranterna själva och deras familjer. Migranter är ofta engagerade i utvecklingen i ursprungslandet, t.ex. genom finansiella remitteringar och etablering av företag. Deras unika kunskap om behov och möjligheter i ursprungslandet möjliggör överföring av värderingar, idéer och kontaktnät, s.k. sociala och politiska remitteringar. Medlemmar av diasporor i Sverige och i världen uppfattas i allt högre grad som utvecklingsagenter och som ekonomiska krafter av betydelse. Sverige ska stödja migranternas och diasporagruppernas överföring av finansiella medel, kunskap och idéer till sina ursprungsländer. Stärkta handelsmöjligheter kan dels bidra till förbättrade framtidsutsikter, dels möjliggöra för låg- och medelinkomstländer att dra nytta av diasporagruppernas engagemang.

Finansiella remitteringar överstiger vida det internationella biståndet. De investeras ofta i hälsa, utbildning och boende, vilket är särskilt påvisat i de fall kvinnor förfogar över medlen, men utgör även ofta grunden för etablering av små företag. Både samstämmighetspolitiken (PGU) och utvecklingssamarbetet kan bidra till sänkta kostnader för remitteringar genom att bl.a. främja konkurrens, användning av ny teknik, förbättrade finansiella kunskaper och tillgång till finansiella tjänster.

Det är viktigt att förbättra livsvillkor i ursprungsländer för att skapa alternativ till att migrera på grund av fattigdom, hunger eller annan

utsatthet och ökade möjligheter att återvända. I detta ingår att stärka och värna mänskliga rättigheter och försörjningsmöjligheter, konfliktförebyggande arbete samt att bidra till att hantera miljö- och klimatrelaterade hot. Samverkan mellan det humanitära biståndet och det långsiktiga utvecklingssamarbetet är här centralt. Det kan exempelvis ske genom att stärka samhällens motståndskraft och därmed minska risken för humanitära kriser. Att lägga mer kraft och resurser på utveckling, konfliktlösning och katastrofriskreducering motverkar eller förhindrar att kriser blir utdragna och återkommande.

Människor som väljer att migrera ska kunna göra det på ett säkert, ordnat och reglerat sätt. Kvinnliga migranter och flyktingar lever oftare än manliga migranter och flyktingar i utsatta situationer. Barn på flykt befinner sig ofta i en särskilt utsatt position och har särskilda rättigheter. Alla stater har ett ansvar att leva upp till internationella konventioner om migranternas och flyktingarnas mänskliga rättigheter, däribland Genèvekonventionen. Det är viktigt att stärka migranternas och flyktingarnas åtnjutande av dessa rättigheter och särskilt skydda kvinnor, pojkar och flickor mot alla former av våld, inklusive sexuellt våld, människohandel och andra kränkningar. Sverige ska även verka för lika tillgång till rätten att söka asyl.

Det svenska utvecklingssamarbetet kan bidra till att stärka låg- och medelinkomstländernas förmåga att hantera migration på ett sätt som säkrar flyktingarnas och migranternas rättigheter och som bidrar positivt till ländernas utveckling. En väl fungerande ordning för hantering av migration, både från och återvändande till ett land, är viktig dels för att stärka den lagliga migrationens positiva effekter för ett lands utveckling, dels för att motverka de negativa utvecklingseffekter som kan följa av irreguljär och ofrivillig migration.

Samverkan mellan det humanitära biståndet och det långsiktiga utvecklingssamarbetet är särskilt centralt för frågor som rör ofrivillig migration och möjligheten att bidra till utveckling i ursprungsländerna. Utvecklingssamarbetets roll i att öka samhällens motståndskraft och människors egna möjligheter, och därmed minska risken för humanitära kriser samt motverka utdragna kriser, har en direkt koppling till ett minskat behov av humanitärt bistånd. Internationellt och inom EU verkar Sverige för att undanröja grundorsaker till ofrivillig migration. Sverige är pådrivande för ett långsiktigt förhållningssätt som stöder genomförandet av Agenda 2030, däribland att främja migrationens utvecklingseffekter och skydda migranternas rättigheter.

5.7 Jämlik hälsa

Politikens långsiktiga inriktning:

- Sverige ska bidra till effektiva nationella hälsosystem och institutioner som levererar skade- och sjukdomsförebyggande insatser och integrerad och jämlik hälso- och sjukvård av god kvalitet för alla.
- Sverige ska ta särskild hänsyn till jämställdhetsperspektivet mot bakgrund av existerande könsskillnader i fråga om hälsa och

tillgång till hälso- och sjukvård. Kvinnors, flickors och unga människors mänskliga rättigheter är centrala. Barn- och mödravård prioriteras.

- Sverige ska fortsätta att försvara alla människors rätt till hälsa med särskilt fokus på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Ungdomars behov och utgångspunkt ska lyftas fram, liksom respekt för hbtq-personers rättigheter.
- Sverige ska, i arbetet mot spridning av hiv, ha ett långsiktigt, rättighetsbaserat och brett angreppssätt.
- Sverige ska lyfta fram betydelsen för hälsa av tillgång till rent vatten, sanitet och hygien samt tillräcklig, säker och näringsriktig mat, liksom hållbar energi.
- Sverige ska verka för att icke-smittsamma sjukdomar i högre utsträckning uppmärksammas på den internationella agendan och i nationella hälsoprogram.
- Sverige ska fortsatt visa ledarskap i arbetet mot antimikrobiell resistens (AMR) och verka för kapacitetsutveckling i enlighet med den globala handlingsplanen om AMR.
- Sverige ska verka för stärkt global förmåga att upptäcka och hantera hälsohot genom implementering av det internationella hälsoreglementet (IHR 2005).
- Sverige ska öka insikten om sambandet mellan hälsa och miljö- och klimatutmaningar samt mellan hälsa och säkerhet i utvecklingssamarbetet, i humanitära insatser och i skärningspunkten däremellan.

Mål i Agenda 2030 som relaterar till hälsa: En god hälsoutveckling i befolkningen är av grundläggande betydelse för samhällsutvecklingen i stort. Att främja hälsa och förebygga sjukdom skapar förutsättningar för långsiktig hållbarhet. Av det följer att nästan samtliga mål i Agenda 2030 är av betydelse för människors hälsa och för det specifika stadgandet i mål 3 om god hälsa och välmående för alla i alla åldrar.

Regeringens motivering: Tillgång till adekvat hälso- och sjukvård till en kostnad som är överkomlig reducerar i hög grad risken för sjukdom som leder till försämrad livskvalitet, förlorad arbetsförmåga eller dödsfall. Robusta hälsosystem är centralt för utveckling liksom för insatser mot specifika sjukdomar, som malaria, tuberkulos och zika. De utgör också grunden för arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och en fungerande barn- och mödrahälsovård. Starka hälsosystem är avgörande för arbetet med global hälsosäkerhet och ökar länders kapacitet att hantera smittsamma sjukdomar och antibiotikaresistens.

Tillgång till rent vatten och grundläggande sanitet är en mänsklig rättighet. Vatten, god sanitet och hygien är tillsammans med näringsriktiga livsmedel en förutsättning för hälsa, fattigdomsbekämpning och reducerad barnadödlighet. Särskilt gravida kvinnors, mödrars och spädbarns behov är här viktiga.

Rätten att bestämma över sin egen kropp, sexualitet och reproduktion är grundläggande. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) spelar en framträdande roll i det svenska utvecklingssamarbetet. Det är prioriterat att öka kvinnors, mäns och ungdomars tillgång till information

och utbildning om sex och samlevnad, preventivmedel och sexuellt överförbara infektioner och säkra aborter. Kvinnors och ungdomars behov av hälsovård kopplad till SRHR, menshygien och förlossningsvård behöver lyftas fram, liksom respekt för hbtq-personers rättigheter. Internationella åtaganden ska vara utgångspunkt för Sveriges arbete med SRHR. Dessa inkluderar deklarationen och handlingsprogrammen från FN:s befolkningskonferens i Kairo 1994, liksom den om kvinnors rättigheter i Peking 1995. Hbtq-personers rättigheter är en av utgångspunkterna för Sveriges arbete med SRHR.

Rätten till hälsa gäller alla, inklusive utsatta grupper som personer med funktionsnedsättning och mental ohälsa. Framgångarna inom barnhälsovården är stora, men barn med funktionsnedsättning missgynnas fortfarande.

Trots stora framsteg smittades 2015 flera tusen personer av hiv varje dag. Kvinnor och flickor drabbas hårdare än män. Till utmaningarna hör fattigdom, kvinnors utsatta ställning, sexuellt våld och bristande respekt för sexuella och reproduktiva rättigheter, barn och ungdomar som inte nås av information och kunskap, låg kondomanvändning samt sårbara grupper som diskrimineras. Bättre villkor för kvinnor och flickor är centralt, men även mäns och pojkars perspektiv ska uppmärksammas. Icke-diskriminering ska lyftas fram vad gäller såväl människor som lever med hiv som särskilt utsatta grupper. Sverige ska agera för en balanserad ansats vad gäller förebyggande arbete, vård och stödinsatser.

Risken att drabbas av *smittsamma sjukdomar* till följd av undernäring, förorenat vatten, dålig sanitet eller bristande vaccinationskydd har minskat. Trots detta dör fortfarande i synnerhet människor som lever i fattigdom i sviterna av smittsamma sjukdomar som inte borde vara dödliga. Smittsamma sjukdomar är ett globalt problem som måste lösas internationellt såväl som nationellt. Resandet och den globala handeln försvagar naturliga hinder för smittspridning. Smittsamma sjukdomar har också återuppstått och uppträtt i nya regioner. Det internationella hälsoreglementet (IHR 2005) är grunden för det globala arbetet mot hälsohot och består bl.a. av grundläggande kapacitetskrav som alla WHO:s medlemsländer är bundna vid. Ungefär en tredjedel av medlemsländerna har implementerat regelverket. Hälsosystemets kapacitet är avgörande för att implementera IHR. Tillsammans med WHO och andra relevanta aktörer ska Sverige stärka den globala förmågan att upptäcka och hantera hälsohot genom implementering av det internationella hälsoreglementet.

Antimikrobiell resistens (AMR), särskilt antibiotikaresistens, är ett växande globalt hot mot hälsa och hållbar utveckling, inte minst i fattiga länder. Antibiotikaresistens kräver ett multisektoriellt angreppssätt, där bland annat människors och djurs hälsa och miljö sammankopplas. Det är angeläget att säkra adekvat tillgång till och ansvarsfull användning av antibiotika. Infektionsförebyggande åtgärder, såsom vårdhygien och god djurhållning, är motiverade för att motverka utveckling och spridning av resistens.

Stora hälsoförbättringar har skett i de fattigaste länderna. Samtidigt ökar ohälsosamma livsstilmönster. De största riskfaktorerna i många låg- och medelinkomstländer är övervikt och undernäring, dålig kost, bristfällig fysisk aktivitet, tobaks- och alkoholkonsumtion samt

Skr. 2016/17:60 exponering för farliga ämnen t.ex. från luftföroreningar. Länderna står i dag för ca tre fjärdedelar av dödsfallen i icke-smittsamma sjukdomar. Länderna är också särskilt utsatta när det gäller omfattningen av dödsfall och allvarligt skadade i trafiken. Säker infrastruktur bidrar till att förebygga skador.

5.8 Utbildning och forskning

Politikens långsiktiga inriktning:

- Sverige ska verka för en helhetssyn på lärande med fokus på nationella utbildningssystem, inklusive lärarutbildning, av god kvalitet som leder till hållbar utveckling.
- Sverige ska verka för en likvärdig och inkluderande utbildning av god kvalitet på samtliga nivåer för alla flickor och pojkar, kvinnor och män, från förskola och genom hela livet.
- Sverige ska bidra till att alla flickor och pojkar ska kunna fullgöra en avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet.
- Sverige ska särskilt uppmärksamma utbildningens betydelse och roll i konflikt- och postkonfliktsituationer samt i humanitära kriser.
- Sverige ska bidra till stärkt forskning av hög kvalitet och relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling, i första hand med fokus på låginkomstländer och låginkomstregioner. Kapacitetsuppbyggnad för forskarutbildning, forskning och forskningssystem ska fortsatt utgöra en kärnverksamhet.
- Stöd till forskning och forskningssystem ska bidra till en kunskapsbas och forskningskapacitet utifrån samarbetslandets behov, särskilt i förhållande till de globala målen.
- Sverige ska stödja forskning på regional och global nivå som bidrar till innovativa lösningar av relevans för låginkomstländer och låginkomstregioner.
- Sverige ska bidra till att forskning av relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling i låginkomstländer kan bedrivas vid svenska universitet och högskolor.

Mål i Agenda 2030 som relaterar till utbildning och forskning:

Utbildning och forskning samt professionella och fungerande institutioner och system för dessa verksamheter är avgörande för möjligheten att uppnå samtliga globala mål i Agenda 2030 och därigenom stärka varje lands ansvar för den egna utvecklingen. Säkerställandet av en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet samt främjandet av livslångt lärande för alla anges separat i mål 4 och i olika delmål i Agenda 2030.

Regeringens motivering: Utbildning är en mänsklig rättighet och en grundsten för demokrati, jämställdhet, jämlikhet och för möjligheten att uppnå en hållbar utveckling. Kunskap och utbildning av god kvalitet är en förutsättning för ett brett och inkluderande samhälleligt engagemang, kritiskt tänkande och politiskt deltagande. Utbildning ger individen förutsättningar att försörja sig och kunskap för att aktivt delta i och

påverka samhällets utveckling. Följaktligen omfattar utbildning och lärande också stärkande av värderingar, attityder, kunskap och färdigheter som främjar människors lika rättigheter och möjligheter till ett hälsosamt och fullvärdigt liv.

Regeringen har en helhetssyn på lärande med fokus på nationella utbildningssystem, inklusive lärarutbildning av god kvalitet. Den omfattar samtliga nivåer – från förskola, genom grund- och gymnasieskola till yrkesutbildning, högre utbildning och forskarutbildning. Därtill har vuxenutbildning och folkbildning en viktig roll för samhällets och individens utveckling, inte minst då andelen vuxna som inte är läs- och skrivkunniga är fortsatt mycket hög. I denna helhetssyn ska marginaliserade och utsatta grupper, inklusive personer med funktionsnedsättning, ges särskild uppmärksamhet. Utbildning för hållbar utveckling är ett viktigt verktyg för att öka kunskaper och färdigheter om hållbarhet i dess tre dimensioner inklusive klimatfrågor, mänskliga rättigheter, likvärdighet och värdegrunds- och demokratiarbete.

Trots stora framsteg är det fortfarande vanligare att flickor inte får tillgång till skolgång. Två tredjedelar av alla analfabeter i världen är kvinnor. Utbildningens roll för att stärka flickor och kvinnor och deras bidrag till hållbar utveckling är av största vikt. Sverige ska särskilt uppmärksamma betydelsen av utbildning och fungerande utbildningssystem för stabilitet, normalisering och återuppbyggnad i konflikt- eller postkonfliktsituationer samt i humanitära kriser – situationer i vilka kvinnor och flickor är särskilt sårbara. Stora ungdomskullar och hög arbetslöshet, framför allt på landsbygden, ökar efterfrågan på högre utbildning och yrkesutbildning. Trots kraftig uppbyggnad av utbildningssystemet i många länder är kapacitet och kvalitet fortfarande bristfällig. Det råder också brist på yrkesutbildningar som svarar mot efterfrågan på arbetsmarknaden.

Högskoleutbildning är central för att möta kunskapssamhällets krav, inte minst frågor som rör hållbar utveckling. Detta ställer större krav på kapacitets- och institutionsuppbyggnad som kan kombineras med stipendieprogram, digitalisering och andra instrument.

Utvecklingssamarbetet ska stödja uppbyggnad av institutioner och system för såväl grundläggande utbildning som högre utbildning, yrkesutbildning och forskning som kan säkerställa kvalitet, långsiktig finansiering och frihet från alla former av diskriminering.

Ett lands högre utbildningssystem och kapacitet att bedriva högkvalitativ forskning är i förlängningen en återspeglning av kvaliteten i primär- och sekundärutbildningen. Samtidigt är utbildningens kvalitet beroende av förutsättningarna för lärare och kvaliteten på läroplaner och läromedel, som i sin tur är resultat av satsningar på högre utbildning och forskning. Högre utbildning och forskning spelar därför en viktig roll i uppbyggnad av lärarkapacitet för olika utbildningsnivåer.

Tillgången till nationell forskningskompetens är begränsad i många låginkomstländer. Högre utbildning och forskning av god kvalitet är grundläggande för ett lands behov av kunskap, kompetens, innovation och förmåga att möta komplexa utmaningar. Behovet gäller beslutsfattare, myndigheter, näringsliv, organisationer och medborgare. Inhemsk analys- och forskningskapacitet stärker ägarskapet av det egna

Skr. 2016/17:60 landets utveckling. Forskningskapacitet med såväl kvinnliga som manliga forskare stärker förutsättningarna för en demokratisk samhällsutveckling, kritisk analys och samhällsdebatt. Nationell forskningskapacitet stärker också möjligheter till kvalificerad medverkan i internationella forskningssamarbeten, i nyttiggörande av forskningsresultat genom innovation och i politisk dialog kring regionala och globala samhällsutmaningar. Medverkan i internationella forskningssamarbeten, speciellt med fokus på hållbarhetsmålen och på låginkomstländer, är av stort värde också för svenska forskningsmiljöer.

Såväl dagens som framtida utmaningar kräver ny kunskap, inklusive multi- och transdisciplinär forskning kring komplexa lokala, nationella, regionala och globala samhällsproblem och lösningar. Vidare finns behov av nya och breddade kontaktytor mellan forskningsinstitutioner och övriga delar av samhället för att identifiera forskningsfrågor och nyttiggöra forskningsresultat, inklusive inom den globala agendan.

Det svenska utvecklingssamarbetet har lång erfarenhet av stöd till uppbyggnad av forskarutbildningar, forskningsinfrastruktur, forskningskommunikation och forskningssystem i främst låginkomstländer. Sverige har en stark resursbas inom forskning av relevans för utveckling. Denna resursbas är viktig att tillvarata och utveckla. Svenskt utvecklingssamarbete ska fortsatt utgöra en förebild, främst genom långsiktighet och genom inriktningen på kapacitetsuppbyggnad för forskning och hållbara forskningssystem.

6 Humanitärt bistånd

Politikens långsiktiga inriktning:

Sverige ska fokusera på fem centrala huvudprioriteringar inom det humanitära området:

- Ökad respekt för de humanitära principerna och internationell humanitär rätt (IHL).
- Ett starkare, mer effektivt och samordnat humanitärt system, både lokalt och globalt, i enlighet med gemensamma humanitära standarder och normer, för att bättre kunna svara mot ökade humanitära behov i världen.
- Ökad samverkan med civilsamhället, inklusive drabbade och utsatta befolkningar.
- Ökad samverkan och ökade synergier mellan humanitära insatser och långsiktigt utvecklingssamarbete, för att minska risken för återkommande humanitära kriser.
- Nya och innovativa finansieringsformer.

Mål i Agenda 2030 som relaterar till humanitärt bistånd: Samtliga globala mål för hållbar utveckling har betydelse för det humanitära arbetet genom kopplingen mellan långsiktigt utvecklingssamarbete och humanitära insatser. Det är tydligt att breda utvecklingsinsatser kan minska risken för och konsekvenserna av humanitära kriser. Både

utvecklingsaktörer och humanitära aktörer ska arbeta med resiliensbyggande och katastrofriskreducering i enlighet med Agenda 2030.

Regeringens motivering: Det humanitära biståndet utgår från de humanitära principerna om humanitet, opartiskhet, neutralitet och oberoende. Det humanitära biståndets fördelning utgår från humanitära behov i ett globalt perspektiv. Politiken vägleds också av principerna om gott humanitärt givarskap (GHD).

FN spelar en central normativ roll för Sveriges humanitära arbete och en stor del av vårt stöd kanaliseras genom FN:s humanitära organisationer. Den internationella rödakors- och rödahalvmånerörelsen har också en särställning i det humanitära arbetet, inte minst vad gäller det globala nätverk som de nationella föreningarna utgör. Genèvekonventionerna från 1949 ger Internationella rödakorskommittén även ett unikt mandat vad gäller upprätthållandet av den internationella humanitära rätten och skydd av civila, sårade och sjuka samt frihetsberövade i väpnad konflikt.

Svåra utmaningar, men förnyad politisk vilja

Det humanitära systemet står inför en rad utmaningar. Det humanitära arbetet präglas av kraftigt ökade behov, svårlösta och utdragna kriser samt en oroväckande trend mot minskat tillträde till krisområden för humanitära aktörer och bristande respekt för internationell humanitär rätt. Sveriges starka ställning såväl historiskt och normativt som finansiellt på det humanitära området ger oss en central position i den pågående internationella diskussionen om hur världens ökande humanitära behov ska mötas på bästa sätt.

Det första världstoppmötet för humanitära frågor, World Humanitarian Summit (WHS), hölls i maj 2016. Toppmötet vitaliserade den humanitära debatten och göt förnyad kraft i viktiga initiativ, inte minst vad gäller humanitär finansiering. Vid toppmötet rådde stor enighet om vikten av politiskt ledarskap och globalt ansvarstagande för att söka hantera humanitära kriser och konflikter. Inför WHS gjordes ett antal utfästelser om åtgärder Sverige avser att vidta vad gäller humanitära och konfliktrelaterade insatser.

Komplexa kriser kräver mandatöverskridande samarbete

Individer och samhällen påverkas olika beroende på deras sårbarhet. Under senare år har utsatta befolkningars sårbarhet ökat. Sårbarheten grundar sig inte på någon enskild händelse, såsom en naturkatastrof eller väpnad konflikt, utan snarare på en blandning av långsamt verkande negativa underliggande faktorer. Dessa kan utgöras av fattigdom, hunger, marginalisering och svaga samhällsinstitutioner. Även miljöförstöring, klimatförändringar, konkurrens om naturresurser och höjda livsmedelspriser ökar den allmänna sårbarheten.

I en värld av ökande humanitära behov är det avgörande att arbeta förebyggande med de bakomliggande orsakerna till humanitära kriser. Genom att lägga mer kraft på konfliktlösning, katastrofriskreducering, utbildning, hållbart nyttjande av naturresurser, miljö- och klimatarbete samt långsiktig utveckling kommer regeringen att söka bidra till att kriser inte uppstår, blir utdragna och återkommande. Detta kräver förbättrade

Skr. 2016/17:60 synergier, samordning och samarbete med det långsiktiga utvecklingsarbetet. Den regionala strategin för Syrien från 2015 är ett konkret exempel på detta genom strategins ansats att fokusera på utvecklingsaspekter i den humanitära krisen i Syrien och dess grannländer.

Utvecklingsaktörer måste öka sin närvaro i sköra stater och humanitära kriser för att avlasta de humanitära aktörerna och för att främja långsiktiga lösningar på utdragna kriser, inklusive långdragna flyktingsituationer med individer fast i nödlidande. Humanitära aktörer och utvecklingsaktörer måste förbättra sitt samarbete och i högre grad använda gemensam analys, planering och målformulering. En tydlig arbetsfördelning baserat på respektive aktörs mandat ska vägleda arbetet. De humanitära aktörernas opartiska uppdrag och särart måste respekteras. Humanitära aktörer verkar också ofta i samma kontexter som militära aktörer, ibland utsända av FN. Samverkan mellan humanitära och militära aktörer ska ske i enlighet med FN:s riktlinjer på området.

Kvinnor och flickor är särskilt utsatta

Kvinnor och flickor är särskilt utsatta i humanitära kriser. Sveriges humanitära bistånd ska bidra till att stärka kvinnors och flickors rätt till skydd i humanitära kriser samt stärka deras möjlighet att spela en aktiv roll i respons till humanitära kriser. I flera katastrofsituationer har man exempelvis kunnat påvisa en kraftig ökning av tonårsgraviditeter, barns giftermål och könsrelaterat våld.

Kvinnor spelar ofta en central roll i humanitära kriser och det är avgörande att humanitära insatser stöder kvinnors och flickors deltagande i beslutsfattande processer.

Kvinnors, mäns, flickors och pojkars särskilda behov och förutsättningar ska tas i beaktande. Hänsyn ska tas till barns särskilda behov och förutsättningar. Det är centralt att det finns ett särskilt perspektiv för barns och ungas situation och att förutsättningar skapas för att barn snabbt ska kunna återgå till en så normaliserad vardag som möjligt, bland annat genom att barn och unga ges utbildningsmöjligheter. Det är även viktigt att se de särskilda behov och den utsatthet som personer med funktionsnedsättning har i humanitära kriser.

Sverige slår vakt om det humanitära tillträdet

Det faktum att tillträdet till krisområden för humanitära aktörer minskar radikalt i flera humanitära kriser understryker vikten av att de humanitära principerna lyfts fram och bekräftas. Sverige har genom åren varit en av de främsta tillskyndarna av internationell humanitär rätt och ett principbaserat humanitärt bistånd. Regeringen avser att fortsätta arbeta aktivt för att främja de humanitära principerna, tillträde och skydd som en förutsättning för ett effektivt humanitärt bistånd. Sverige ska fortsätta verka för att stärka respekten för och efterlevnaden av internationell humanitär rätt. Sverige ska verka för säkert och obehindrat humanitärt tillträde till nödlidande människor och att det respekteras av alla inblandade parter.

Likaså ska Sverige stödja åtgärder för att öka säkerheten för humanitär personal i fält. Humanitära insatser ska ske utifrån ett konfliktkänsligt

arbetssätt ("Do no harm") och en förståelse för hur en humanitär insats påverkar sammanhanget i vilken den görs. Humanitära aktörer måste analysera den lokala situationen och dess risker systematiskt för att säkra att genomförandet inte uppfattas som partiskt eller orsakar andra problem.

Stort behov av ökad och mer effektiv humanitär finansiering

Kostnaderna för att möta världens humanitära behov har ökat dramatiskt under det senaste decenniet. De beräknades uppgå till över 20 miljarder US-dollar år 2016. Att öka de humanitära bidragen och att bredda givarbasen är nödvändigt för att möta världens humanitära behov. Såväl finansiering som insatser måste bli mer innovativa och flexibla. Regeringen avser att arbeta vidare med det s.k. Grand Bargain-avtalet som fastslogs mellan de största humanitära givarna och genomförande aktörerna vid världstoppmötet för humanitära frågor och som syftar till att öka det humanitära responssystemets transparens, effektivitet och samordning. Humanitärt stöd ska även i högre utsträckning ske utifrån katastrofdrabbade befolkningars egna prioriteringar och gå via lokala aktörer för att säkerställa lokalt ägarskap och ökad motståndskraft, samt ta vara på och bygga lokal kapacitet.

Det är viktigt att tillgängliga medel används så effektivt som möjligt. Samtidigt måste fler länder och aktörer förmås bidra till de humanitära insatserna. Det är viktigt att bidra till en god dialog och partnerskap mellan traditionella och icke-traditionella givare för att bland annat öka det globala samförståndet kring de humanitära principerna och bredda givarbasen.

Sveriges finansiella stöd ska, i enlighet med principerna för ett gott humanitärt givarskap, vara snabba, flexibla och förutsägbara. Fleråriga stöd ska användas i de fall behoven är förutsägbara. Flexibel finansiering gör det möjligt för mottagande organisationer att anpassa insatser till utvecklingen i det område där de genomförs och att underlätta planeringen. Sveriges humanitära bistånd ska vidare utgå från de humanitära principerna, vara behovsbaserat, fördelas i proportion till humanitära behov och grunda sig på behovsbedömningar. Regeringen kommer därför att arbeta för mer flexibel humanitär finansiering baserad på behov, i syfte att se till att det humanitära biståndet är så effektivt som möjligt och kommer de mest utsatta till del.

Sverige fortsätter att lägga stor vikt vid icke-öronmärkt kärnstöd till de humanitära organisationerna. De icke-öronmärkta stöden bidrar till att de humanitära organisationerna snabbt kan reagera på hastigt uppkomna eller förvärrade kriser. Kärnstöd innebär också att hela organisationens verksamhet stötts, inte endast de delar som givare väljer ut. Detta stärker organisationernas demokratiska processer och bidrar till ett opolitiskt och behovsbaserat humanitärt bistånd. Vidare innebär kärnstödets flexibilitet fördelar för organisationerna i samband med upphandling, vilket leder till ökad effektivitet. Sverige kommer att fortsätta stödja gemensamma fonder på såväl global nivå, genom Central Emergency Response Fund, (CERF) som på regional samt landnivå genom FN:s humanitära landfonder.

Skr. 2016/17:60 Sverige har spelat en viktig roll i att utveckla och stärka det internationella humanitära systemet. Sverige är också en av initiativtagarna och en av de största givarna till FN:s kontor för humanitär samordning (UNOCHA). Regeringen kommer att använda denna särställning till att se till att det humanitära systemet anpassas bättre till dagens utmaningar. Öppenhet, ökad samverkan och förbättrade arbetssätt är ledord i detta reformarbete. Sverige ska fortsätta att spela en ledande roll för att främja och utveckla arbetet med humanitära reformer.

Europeiska unionen är genom kommissionens generaldirektorat för humanitärt bistånd och civilskydd och medlemsstaternas bilaterala humanitära bistånd världens största humanitära givare. EU:s samlade kraft är central i arbetet för att utveckla och stärka det humanitära systemet. EU:s gemensamma resurser innebär ett viktigt instrument för att kraftfullt bemöta humanitära kriser. Vidare är EU en viktig aktör för att säkra ett principdrivet, behovsbaserat humanitärt bistånd. Regeringen ska bidra till att EU fortsatt bedriver en humanitär verksamhet baserad på de humanitära principerna och att EU utvecklar sitt arbete med att stärka bryggan mellan humanitärt bistånd och långsiktigt utvecklingssamarbete.

7 Samverkan och synergier

Regeringen ser att det globala, regionala, bilaterala och multilaterala utvecklingssamarbetet tillsammans med det humanitära biståndet och samverkan inom ramen för EU:s utvecklingssamarbete skapar en helhet. Insatser och arbetssätt kompletterar varandra inom såväl som mellan olika kanaler. Dialog och påverkansarbete är viktiga verktyg inom hela utvecklingssamarbetet. Synergier och komplementaritet eftersträvas.

Sveriges bilaterala, regionala och tematiska utvecklingssamarbete

Sverige har bilateralt utvecklingssamarbete med enskilda länder och regioner som styrs av geografiska strategier. Därutöver har Sverige tematiska strategier med ett övergripande strategiskt fokus. Sida, och i några fall Folke Bernadotteakademien samt Vetenskapsrådet, har i uppdrag av regeringen att genomföra strategierna. Genom det bilaterala och regionala utvecklingssamarbetet utvecklar Sverige en bredd av relationer med aktörer från olika delar av samhället. Sverige får möjlighet att föra en bilateral dialog om prioriterade frågor. Samarbetet är ett effektivt verktyg för att arbeta med motvindsfrågor i enskilda länder, i olika sammanhang och på olika nivåer. Det bilaterala utvecklingssamarbetet innebär att Sverige är närvarande i prioriterade länder vilket möjliggör en kontinuerlig dialog samt analys och uppföljning av verksamheten. Genom att utgå ifrån principerna för ett effektivt utvecklingssamarbete såsom exempelvis ägarskap, anpassning och ömsesidigt ansvarsutkrävande stärker Sverige förutsättningarna för ett effektivt bilateralt utvecklingssamarbete och långvariga relationer byggda på tillit och ömsesidiga intressen. Utvecklingssamarbetet bidrar till och lägger en grund för bredare relationer mellan Sverige och samarbetsländer samt med regionala och globala partner, liksom för vårt

samarbete genom multilaterala organisationer och EU. Verksamhet på olika nivåer kan samverka mot ett gemensamt mål.

EU:s utvecklingssamarbete och humanitära bistånd

EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena. EU:s utvecklingssamarbete utgör en central plattform där Sverige tillsammans med olika grupperingar av länder i EU-kretsen arbetar med ett aktivt påverkansarbete för genomförandet av regeringens utvecklingspolitik, både i enskilda länder och i regionala och multilaterala forum. EU-gemensamma processer och strategier på landnivå kan vara ett viktigt sätt att uppnå detta. Sveriges röst ska vara stark, aktiv och samstämmig i EU:s utvecklingspolitiska arbete, inklusive det humanitära arbetet. För ett optimalt genomslag av svenska utvecklingsspolitiska prioriteringar behöver påverkansarbetet bedrivas aktivt både i Bryssel, på huvudstadsnivå och i samarbetsländerna. EU:s externa politik, där utvecklingspolitiken är en integrerad del, ger EU en avsevärd politisk tyngd i dialogen med tredjeland och i det multilaterala systemet. Sverige ges genom EU ökade möjligheter till globalt genomslag för grundläggande värderingar och utvecklingspolitiska prioriteringar. En viktig del av detta arbete är att slå vakt om principerna för utvecklingseffektivitet och humanitärt bistånd. Regeringen ser att EU som en stark global utvecklingspolitisk aktör har goda möjligheter att bedriva politiskt förändringsarbete, t.ex. genom dialog om känsliga frågor eller i politiskt känsliga situationer. Sverige ska därför bidra till att stärka EU som en konstruktiv och solidarisk aktör på det utvecklingspolitiska området.

Multilaterala organisationer

Utvecklingssamarbete genom multilaterala organisationer ger Sverige en viktig plattform att driva utrikespolitiska prioriteringar. Sveriges röst ska få genomslag i de multilaterala organisationerna genom kombinationen av finansiella bidrag och strategiskt påverkansarbete. Regeringen ser de multilaterala organisationerna, i synnerhet FN, som en central plattform för normativ påverkan såväl globalt som regionalt och nationellt. FN och även de multilaterala utvecklingsbankerna fungerar som krafter för normbildning och internationell rätt, policyformulering och rådgivning, krishantering, fredsfrämjande och fredsbyggande. De multilaterala organisationerna har en stor operativ kapacitet på landnivå som möjliggör ett effektivt användande av svenskt stöd till fattigdomsbekämpning och humanitärt arbete. Genom det multilaterala utvecklingssamarbetet minskar också samordningsbördan för varje samarbetsland, vilket är i linje med Sveriges internationella åtaganden om utvecklingseffektivitet och behovet av att minska antalet biståndsaktörer i partnerländer. Sverige ska ta en aktiv roll på landnivå för att driva svenska multilaterala prioriteringar gentemot de multilaterala organisationerna och för ökat samarbete och ökad samordning mellan de olika organisationerna.

Regeringen verkar för att stärka och effektivisera det multilaterala utvecklingssystemet för bättre resultat. Nya globala utmaningar ställer stora krav på det multilaterala systemet och ger möjlighet att skapa ett starkare, mer sammanhållet system. Detta är särskilt angeläget för

Skr. 2016/17:60 genomförandet av Agenda 2030, som manar till ökad samordning och leverans från det multilaterala systemet. FN:s utvecklingssystem har en central roll. För att kunna uppfylla de högt ställda förväntningarna krävs att FN:s utvecklingssystem moderniseras och bättre anpassas till nya utmaningar. I detta ligger att se över bl.a. FN:s utvecklingssystemens funktioner, finansiering, styrning och kapacitet till effektiv uppföljning och översyn av Agenda 2030. Funktion måste vägleda arbetsfördelningen.

Systemets olika delar måste verka på ett mer integrerat sätt och leverera effektiva lösningar på utmaningar som är av relevans för alla länder och grupper. Sverige ska agera proaktivt och använda ett brett, strategiskt register för påverkan och styrning.

Finansieringen av det multilaterala systemet är avgörande för en framgångsrik reformprocess med en holistisk ansats där Sveriges röst blir hörd. De multilaterala organisationernas grundstabilitet måste också värnas i reformarbetet. Andelen kärnstöd är särskilt viktig eftersom denna stödform skapar en plattform för strategisk dialog. Men möjligheterna till påverkan handlar om mer än finansiering. Vål så viktigt är att ha kapacitet och kompetens att löpande kunna diskutera och förhandla direkt med institutionernas företrädare så att svenska perspektiv och prioriteringar inom utvecklingssamarbetet beaktas. Regeringen lägger stor vikt vid att driva detta arbete tillsammans med likasinnade länder, samverka med civilsamhällets organisationer och verka för ett enat, samstämmigt och starkt FN. Det är viktigt med tydlig roll- och arbetsfördelning mellan de multilaterala organisationerna i syfte att undvika överlappningar samt uppnå så stora synergieffekter som möjligt. I detta sammanhang är samarbetsländernas perspektiv på synergier, koherens och komplementaritet betydelsefullt.

För fortsatt legitimitet och relevans behöver även styrningen av de multilaterala utvecklingsbankerna förändras, bl.a. genom ett kontinuerligt ökat inflytande från låg- och medelinkomstländer i takt med deras ökade relativa ekonomiska storlek. De multilaterala utvecklingsbankerna har god resurseffektivitet genom att de har betydande hävstångseffekt på sina medel. I vissa fall kan reformer av de multilaterala utvecklingsbankernas finansiering och utlåning öka denna hävstångseffekt och därmed öka deras utlåningsvolym utan, eller med begränsade, tillskott av resurser från medlemsländerna. Utvecklingsbankerna har dessutom en viktig roll att spela genom att katalysera ökade finansieringsflöden från den privata sektorn. Centralt för regeringen är att reformer som säkrar resurser till låginkomstländer, värnar skuld hållbarheten i samarbetsländerna och tryggar utvecklingsbankernas finansiella stabilitet.

Det multilaterala arbetet ska övergripande fokusera på att effektivt bemöta globala utmaningar. För detta krävs att de multilaterala organisationerna utvecklar samarbetsformer med civilsamhället, den privata sektorn, forskarsamhället och filantroper och anpassar verksamheten till en omvärld där andra finansiella flöden än bistånd spelar en allt större roll. Sverige ska verka för och vid behov bygga vidare på det system och de organisationer som finns i dag och inte bidra till etablerandet av nya vertikala initiativ som riskerar en fragmentering av det multilaterala systemet.

Betoningen på relevans och effektivitet i det multilaterala samarbetet ställer stora krav på uppföljning, utvärdering och god resultatredovisning samt åtgärder för effektiv resursanvändning i förhållande till målen i Agenda 2030. Inom organisationerna finns system för intern- och externrevision, vars observationer ska följas upp. De flesta multilaterala organ har också någon form av oberoende utvärderingsfunktion, vars verksamhet ska följas och stöttas. Sverige ska vara en aktiv kravställare, driva på förbättringar och säkerställa att gjorda erfarenheter återförs i verksamheten. Möjligheten att hålla inne eller reducera bidrag ska utnyttjas när en organisation inte lever upp till övergripande mål, visar låg effektivitet eller inte förmår genomföra nödvändiga förändringar.

Samverkan mellan det humanitära biståndet och det långsiktiga utvecklingsarbetet

De globala målen för hållbar utveckling har särskild betydelse för det humanitära arbetet genom kopplingen mellan utvecklingsarbete och humanitärt arbete. Breda långsiktiga utvecklingsinsatser för att stärka individers och samhällens motståndskraft kan minska risken för och konsekvenserna av humanitära kriser. Uppbyggnad av motståndskraft och katastrofriskreducering tas upp specifikt i de globala målen. Genom att lägga mer kraft på konfliktlösning, minskade utsläpp, klimatanpassning, katastrofriskreducering och utveckling i sviktande och katastrofdrabbade stater kan Sverige tillsammans med andra bidra till att kriser inte uppstår, att de inte blir utdragna och att de inte blir återkommande.

För att bistå krisdrabbade människor på ett hållbart vis ska Sverige bidra till att humanitära aktörer och utvecklingsinriktade aktörer i högre utsträckning arbetar parallellt, snarare än i sekvens, i länder drabbade av komplexa, utdragna och återkommande kriser. Fler utvecklingsaktörer måste arbeta i humanitära kontexter för att möjliggöra att det humanitära biståndet kan fokusera på målet att rädda liv och lindra nöd. Detta kräver nära samarbete och en tydlig arbetsfördelning baserad på mandat. Gemensam analys, planering och målformulering bör eftersträvas, samtidigt som de humanitära aktörernas opolitiska uppdrag ska värnas.

8 Utvecklingsarbetets geografiska fokus

Utvecklingsarbetet ska i första hand vara inriktat på de länder som har störst utmaningar och brister vad gäller egna resurser, där behoven är mest omfattande och där svenskt utvecklingsarbete har störst möjlighet att bidra till målet för utvecklingsarbetet. Agenda 2030 tar en tydlig utgångspunkt i att inte lämna någon utanför ("leave no one behind").

Det finns behov av att regelbundet se över var det svenska utvecklingsarbetet gör mest nytta. Val av länder ska göras utifrån en samlad bedömning och baseras på en tydlig bedömningsgrund utifrån var

Skr. 2016/17:60 Sverige har särskilda förutsättningar att bedriva ett effektivt utvecklingssamarbete.

Enskilda länders behov och internationella principer om utvecklingseffektivitet utgör en viktig vägledning när svenskt utvecklingssamarbete utformas.

Sveriges bilaterala utvecklingssamarbete ska vara fokuserat på de minst utvecklade och mest utsatta länderna. Stöd till dessa länder ges särskild uppmärksamhet i Addis Ababa Action Agenda, där det tidigare åtagandet om att 0,15–0,20 procent av BNI ska gå till dessa länder återupprepas.

Den tidigare starka kopplingen mellan låginkomstländer och människor som lever i fattigdom har luckrats upp. En snabb ekonomisk utveckling i flera tidigare låginkomstländer har lett till att en ökad andel av den globala fattigdomen återfinns i medelinkomstländer. Utvecklingssamarbetet kan därför också spela en viktig roll i medelinkomstländer även om det bör vara begränsat i finansiella termer eftersom det inte är resursbrist som är grundproblemet utan hur resurserna fördelas inom landet. Sverige kan ändå genom utvecklingssamarbetet, inte minst genom multilaterala organisationer, spela en viktig roll för att påverka eller påskynda reformarbete och bygga kapacitet till stöd för detta. Små, strategiska och katalytiska insatser kan ha stor betydelse framför allt när det gäller stöd inom demokrati och mänskliga rättigheter samt institutionsbyggnad eller insatser som stöder omställning till en mer miljö- och klimatmässigt hållbar utveckling. Treparsammarbete som innebär att Sverige tillsammans med ett annat land genomför utvecklingssamarbete med ett tredje land (samarbetsland) kan också bidra med nya synsätt och erfarenheter för de deltagande länderna.

I många fall behöver lösningar vara globala eller skapas genom samarbeten över nationsgränser. Här spelar globala och regionala insatser en viktig roll. Genom globala insatser kan Sverige påverka övergripande principer och värderingar på centrala policyområden. Regionala insatser syftar till att stärka regionalt samarbete och hitta gemensamma lösningar på gränsöverskridande problem där en regional samverkan ger bättre effekt än insatser i enskilda länder. Genom globala och regionala insatser samt stödet till multilaterala organisationer och genom EU:s utvecklingssamarbete kan Sverige på olika sätt nå människor som lever i fattigdom och som lever i förtryck också i länder där Sverige inte har något eller mycket begränsat bilateralt samarbete. Globala och regionala stöd kan också vara ett bra sätt att arbeta med frågor där det kan finnas svårigheter för aktörer att verka och arbeta effektivt på en nationell nivå.

Multilaterala organisationer är särskilt viktiga i sviktande stater samt i konflikt- och postkonfliktländer. Civilsamhällets organisationer, liksom samarbete mellan myndigheter, universitet och parlament, kan spela en viktig roll, även i länder där Sverige inte har något direkt samarbete stat till stat.

9 Ett effektivt utvecklingssamarbete

Svenskt utvecklingssamarbete utgår från internationellt överenskomna principer om ett effektivt utvecklingssamarbete. Principerna kommer till uttryck i såväl Parisdeklarationen (2005) och handlingsplanen från Accra (2008) som i partnerskapet från Busan (2011). Dessa principer är fortsatt relevanta också för genomförandet av Agenda 2030. Arbetet för utvecklingseffektivitet omfattar alla utvecklingsaktörer: stater såväl som multilaterala organisationer, civilsamhället, forskarsamhället och den privata sektorn. Inom ramen för partnerskapet från Busan har Sverige också åtagit sig att följa överenskommelsen *New Deal for Engagement in Fragile States* för den internationella dialogen för freds- och statsbyggande (International Dialogue on Peacebuilding and Statebuilding). Sverige ska värna att dessa principer följs och att de vidareutvecklas i det svenska utvecklingssamarbetet som en viktig förutsättning för planering, genomförande och uppföljning. I detta avsnitt redovisas ett urval av dessa som regeringen vill lyfta fram.

Partnerländerna ansvarar för sin egen utveckling

Utvecklingssamarbetet ska bidra till att stärka nationellt ansvar och ägarskap, bl.a. genom att långsiktigt stärka byggandet av nödvändiga institutioner, stödja utveckling av demokratiska processer, stärka kapaciteten för forskning och innovation samt stärka finansiell styrning och åtgärder mot korruption. På så vis skapas stegvis även bättre förutsättningar för egen resursmobilisering och för att uppnå resultat.

Principen om att anpassa utvecklingssamarbetet till samarbetslandets egna utvecklingsstrategier och planer samt använda landets egna system är central. Transparens och bred förankring är här av vikt. Sveriges bilaterala utvecklingssamarbete tar sin utgångspunkt i ländernas egna strategier, planer och system för fattigdomsminskning och utveckling. Den globala samsynen kring Agenda 2030 och de nationella klimatplaner som tagits fram inom ramen för FN:s klimatkonvention utgör en viktig bas för ländernas egna utvecklingsstrategier och planer.

En följd av stärkt ägarskap är att samarbetslandet självt beslutar om varifrån och hur biståndsfinansierade varor och tjänster ska upphandlas (obundet bistånd). Det är emellertid viktigt att via dialog, kapacitetsutveckling och annat stöd möjliggöra att upphandlingen sker korrekt och att principerna i Agenda 2030 om ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet tillämpas. Partnerlandets ägarskap innebär därmed en högre kostnadseffektivitet och en möjlighet för partnerlandet att styra sin egen utveckling. En vägledande princip är att det svenska utvecklingssamarbetet ska vara obundet, både inom det multilaterala, regionala och bilaterala biståndet.

Samarbetslandets system ska i möjligaste mån användas i hela processen för offentlig finansiell styrning. Risker med att använda systemen måste bedömas, värderas och, i den mån de inte kan accepteras, hanteras. Det är viktigt att föra dialog med samarbetslandet om vad som krävs för att systemen ska kunna användas. Att använda sig av ländernas egna system kan vara särskilt svårt i sviktande stater med brister i institutioners kapacitet och legitimitet. Samtidigt är det i dessa länder

Skr. 2016/17:60 särskilt angeläget att främja ägarskap och bidra till att utveckla nationella institutioner genom att använda dem.

Givarsamordning utgör en viktig del av arbetet för ägarskap av den egna utvecklingen i partnerländerna. Genom att givare samordnar sig förenklas partnerlandets dialog med givarkretsen och hantering av det totala biståndet till landet. En stor utmaning för att partnerländerna ska kunna vara i förarsätet för sin egen utveckling är att biståndsgivarna ofta har egna prioriteringar och att samordningen med partnerlandet och mellan biståndsgivare fungerar bristfälligt. Detta gäller inte minst flera nya biståndsaktörer. Sverige ska verka för en aktiv givarsamordning och medverka aktivt i EU:s gemensamprogrammering.

En förutsättning för att partnerländerna ska kunna hantera aktuella utvecklingsutmaningar och uppnå de globala målen är att deras egen kapacitet stärks. Stärkt kapacitet förbättrar möjligheterna att arbeta genom ländernas egna system och lägger grunden för varaktiga resultat som går bortom utvecklingssamarbetet. Det är också viktigt för det civila samhället som spelar en avgörande roll för utvecklingen i många länder. Kapacitetsutveckling är dessutom ett sätt att motverka korruption och att hantera risk. Kapacitetsutveckling kan ske på många olika sätt, t.ex. genom tekniskt samarbete, forskningssamarbete och utbyten, bl.a. forskarutbyte på områden där Sverige har relevant erfarenhet. Stöd till kapacitetsutveckling är en central del i genomförandet av en samstämmig och bred utvecklingspolitik.

Samverkan mellan aktörer

Agenda 2030 betonar partnerskapet för att åstadkomma hållbar utveckling. Svenskt utvecklingssamarbete bygger allmänt på ett brett engagemang och inkluderande partnerskap mellan aktörer i Sverige, i samarbetsländer och med regionala, internationella och mellanstatliga organisationer. Olika aktörers förmåga till samverkan ska stärkas. Det är grundläggande att vi utgår från den kunskap och de erfarenheter som samlats hos aktörer inom utvecklingssamarbetet för ett effektivt genomförande och lärande. Genom utvecklingssamarbetet får Sverige möjlighet att föra en dialog om prioriterade frågor i bilaterala sammanhang, i EU-kretsen, med andra givare och i samverkan med andra likasinnade aktörer i samarbetsländer och multilaterala och regionala organisationer.

Lokala aktörer i samarbetsländerna har en avgörande roll för att säkerställa ett långsiktigt lokalt ägarskap och en kontinuitet bortom biståndet.

Svenska myndigheter har en viktig roll i genomförandet av utvecklingssamarbetet och bidrar till genomförandet av Agenda 2030. Svenska myndigheter efterfrågas ofta som samarbetspart i utvecklingssamarbetet mot bakgrund av sin ämnesmässiga kunskap och erfarenhet inom statsförvaltning och av att bygga starka institutioner. Många myndigheter har ett omfattande kontaktnät som ska tas till vara i Sveriges utvecklingssamarbete. Svenska myndigheter är, liksom det svenska civila samhället, viktiga aktörer i genomförandet av utvecklingssamarbetet. Kunskaper från utvecklingssamarbetet bidrar till att stärka myndigheternas arbete med att integrera ett utvecklingsperspektiv i den egna verksamheten i enlighet med politiken för global utveckling. De

kontaktytor mellan institutioner i Sverige och i samarbetsländer som skapas och vidareutvecklas, inklusive mellan parlament, kan även spela en viktig roll för varaktiga och ömsesidiga relationer bortom biståndet.

Stöd till och genom det civila samhället är en viktig del av det svenska utvecklingssamarbetet. Utöver civilsamhällets organisationer som redan idag har en etablerad roll inom utvecklingssamarbetet har även nya aktörer potential att spela en större roll. Civilsamhällets organisationer som har demokratiska strukturer och arbetssätt kan verka självständigt och agera med legitimitet och representativitet. Stödet förutsätter att dessa organisationer agerar med legitimitet i relation till diskriminerade och individer och grupper som lever i fattigdom. Många organisationer utgör starka förändringsaktörer. Det civila samhällets samlade kunskap och erfarenheter stärker utvecklingssamarbetet. Som utvecklingsaktörer, opinionsbildare och röstbärare fyller civilsamhällets organisationer en viktig funktion genom att ge förslag, granska och utkräva ansvar gentemot stater och offentliga institutioner. Genom deras förmåga att verka lokalt kan människor som lever i fattigdom och förtryck få möjlighet att själva påverka sina levnadsvillkor och utöva inflytande i politiska processer och beslut. Civilsamhällets organisationer kan därmed bidra till en demokratisk kultur och är centrala för rättighetsperspektivet. Civilsamhällets organisationer kan också fylla en viktig brobyggande funktion i förhållande till andra aktörer, inte minst till politiska partier och institutioner vars deltagande är nödvändigt för att konsolidera demokratiska förändringsprocesser som initierats av civilsamhället.

Inom svenska universitet och högskolor samt forskningsinstitut finns kunskap och erfarenhet av relevans för såväl det bilaterala utvecklingssamarbetet som det multilaterala och tematiska, inom EU och i genomförandet av Agenda 2030. Det gäller forskningsbaserad kunskap inom specifika tematiska områden, och kunskap om komplexa sammanhang och samband som bl.a. förklarar fattigdomens varierande orsaker och uttryck. Ett flertal svenska universitet och högskolor har sedan decennier en central roll i uppbyggnaden av forskningskapacitet och hållbara forskningssystem i främst låginkomstländer. Svenska universitet och högskolor har också omfattande kunskap om organisering av högre utbildningsinstitutioner av god kvalitet och med rättssäkerhet. Samarbetena bidrar till ömsesidigt lärande som också utvecklar svensk forskning och kompetensförsörjning kring fattigdom och utsatthet i låginkomstländer och för genomförandet av Sveriges globala åtaganden inom Agenda 2030. Därutöver har svenska universitet och högskolor en viktig roll för kunskaps- och institutionsuppbyggnad i utvecklingsländer inom ramen för biståndsfinansierade stipendieprogram för utländska studenter som studerar på avancerad nivå på svenska lärosäten.

Samverkan med näringslivets aktörer i samarbetsländer såväl som internationellt är centralt för utveckling. Denna samverkan bidrar till att mobilisera såväl den privata sektorns initiativförmåga, kreativitet, erfarenhet och expertis som dess finansiella resurser för hållbar utveckling. Näringslivet har en central roll i den ekonomiska utvecklingen och är avgörande för att skapa jobb. Företagens innovativa kapacitet är central i arbetet för att skapa nya, hållbara lösningar på globala utmaningar. Samma mål och principer gäller för samverkan med privata aktörer som för all annan verksamhet inom

Skr. 2016/17:60 utvecklingssamarbetet. Samarbete mellan arbetsmarknadens parter där det bland annat ingår att främja social dialog är också av stor betydelse.

Arbetsmarknadens parter är de organisationer som tillsammans med staterna reglerar arbetsmarknaderna. Genom att främja en social dialog där fackföreningar och arbetsgivare kan formulera, påverka och i förekommande fall genomföra nationell politik för sociala, ekonomiska och andra frågor är parterna betydelsefulla aktörer i arbetet för att uppnå målen i Agenda 2030.

På områden där det inte funnits en organisation med tydligt mandat att leda arbetet, eller områden som varit underfinansierade, kan skapandet av globala partnerkap spela en viktig roll. Specifika globala partnerskap, t.ex. Globala fonden mot aids, tuberkulos och malaria (GFATM), Globala forumet för migration och utveckling (GFMD), Globala partnerskapet för utbildning (GPE) och partnerskap för att begränsa klimatförändringar, har visat sig vara framgångsrika i att få en bredd av aktörer att enas kring en fråga. Globala partnerskap lämpar sig särskilt för motvindsfrågor, som kvinnors och flickors åtnjutande av SRHR, som kan vara komplicerade att driva på nationell eller regional nivå.

Stärkt dialog för ökad förståelse och påverkansarbete

Ett viktigt instrument i utvecklingssamarbetet är den dialog Sverige för med olika utvecklingsaktörer och genom de relationer som etableras. Detta gäller både inom det multilaterala systemet, med samarbetsländer och med aktörer inom prioriterade tematiska områden. Dialogen ska bidra till genomslag för svensk politik, till att uppnå resultat inom ramen för strategier och till en ökad utvecklingseffektivitet. De fem perspektiven är centrala i detta sammanhang. Dialogen måste vara ömsesidig och ska bidra till att Sveriges och utvecklingsaktörers verksamhet är i linje med samarbetsländernas behov, prioriteringar och system. Dialog är en förutsättning för fördjupade relationer, gemensamt lärande och ett utvecklingssamarbete i linje med principerna för biståndseffektivitet. Samverkan och dialog med svenska utvecklingsaktörer, exempelvis det civila samhället, är en förutsättning för att framgångsrikt kunna driva svensk utvecklingspolitik.

Öppenhet och behovet av information

Transparens inom utvecklingssamarbetet är viktigt för att bidra till folklig förankring och stärkt engagemang i Sverige och i våra samarbetsländer. Genom ökad kunskap om utvecklingssamarbetet skapas förutsättningar för delaktighet i dess utformning och genomförande. Därmed skapas bättre förutsättningar för en verksamhet som bygger på människors egna upplevda problem och behov.

För att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling krävs ökad transparens även vad gäller andra finansiella flöden än biståndet. Genom att data samlas in och aggregeras från olika utvecklingsflöden – offentliga och privata, nationella och internationella – förbättras förutsättningarna för att kunna fatta strategiska beslut, utvärdera resultat och möjliggöra ansvarsutkrävande. I detta sammanhang är det viktigt att värna det internationella regelverket för vilka flöden som räknas som bistånd (ODA). Bristen på tillförlitliga data och tillförlitlig statistik försvårar resultatuppföljning i många länder. Det är därför viktigt att

stödja institutionsbyggande och förmågan att ta fram, analysera och tillhandahålla relevant köns- och åldersuppdelad statistik. Som ett led i att verka för öppenhet och transparens i relation till genomförandet av Agenda 2030 ska det svenska utvecklingssamarbetet bidra till att ländernas egna statistiksystem stärks.

Medvetenhet om risker

Sverige bedriver utvecklingssamarbete i riskfyllda miljöer. Det kan handla om bl.a. politisk osäkerhet, konfliktsituationer, svaga system och institutioner samt korruption. Risktagande är ofta en förutsättning för att nå resultat i utvecklingssamarbetet. Risk måste vägas mot de resultat i form av minskad fattigdom och hållbar utveckling som potentiellt kan uppnås. Det kan därför ibland vara befogat att stödja en insats även om riskerna är höga. Detta fordrar en bra riskhantering och att formerna för riskdelning utvecklas. Riskbedömning ska ske både på insats- och strateginivå och vara en integrerad del i beredning, genomförande och uppföljning. Osäkerhetsfaktorer som kan påverka verksamheten negativt eller orsaka skada ska identifieras och värderas med avseende på sannolikhet och konsekvens. För risker som inte kan accepteras ska kontrollåtgärder vidtas. Riskbedömningar och åtgärder ska regelbundet följas upp. Dialog och konsultation mellan intressenter ska ske, särskilt gällande riskvärdering och risktolerans, med beaktande av dem som berörs av riskernas utfall.

Länder som är drabbade av konflikt eller som har stora problem vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter utgör särskilt riskfyllda miljöer för utvecklingssamarbete. I ett stort antal länder har möjligheterna för ett starkt och oberoende civilsamhälle begränsats genom bl.a. restriktiv lagstiftning. Många civilsamhällesaktörer har också utsatts för hot och påtryckningar. Sådana miljöer gör att stöd till olika civilsamhällesorganisationer och MR-aktivister därmed präglas av förhöjd risk. Samtidigt kan utvecklingssamarbetet göra stor nytta i dessa länder. En beredskap krävs för högre risktagande och att utvecklingssamarbete genomförs med ett konfliktkänsligt angreppssätt.

Resultat, lärande och erfarenhetsåterföring

Allt utvecklingssamarbete ska bidra till resultat till gagn för människor som lever i fattigdom och förtryck. Sverige bidrar till en positiv samhällsutveckling tillsammans med nationella samarbetspartner och andra aktörer. Sådant förändring är ofta resultatet av komplexa processer som kan kräva tid. Det svenska utvecklingssamarbetets effekter ska återspegla regeringens prioriteringar i detta ramverk och bör därför ses i ett brett och långsiktigt perspektiv.

Ett effektivt utvecklingssamarbete och välgrundade beslut kräver kunskap om vad som bidrar till verksamhetsresultat och hållbara förändringar för människor som lever i fattigdom. Analys, lärande och erfarenhetsåterföring ska därför genomsyra utvecklingssamarbetet. Dialogen mellan utvecklingssamarbetets aktörer är central. Det lägger grunden till kontinuerlig utveckling av samarbetet.

Information om utvecklingssamarbetets effekter är viktigt för både lärande och ansvarutkrävande. Det förutsätter väl fungerande system för uppföljning och utvärdering i såväl Sverige som samarbetsländer och

Skr. 2016/17:60 inom internationella organisationer. I linje med Parisdeklarationen för biståndseffektivitet och Agenda 2030 ska Sverige fortsätta att bidra till att stärka samarbetsländernas egna system för uppföljning, utvärdering och användning av resultatinformation. Data utifrån kvantitativa och kvalitativa indikatorer kompletterar den bredare analysen. Indikatorerna ska utgå från samarbetsländerna eller vara internationellt överenskomna. Rutiner för uppföljning och rapportering ska i möjligaste mån bygga på befintliga system och harmoniseras med andra givares för att minska rapporteringsbördan för samarbetsländerna. Data och statistik ska, där det är möjligt, vara köns- och åldersuppdelad och ge en helhetsbild av utvecklingen. OECD/DAC har en unik roll i att tillförsäkra kvalitet i utvecklingssamarbetet och effektivt försvara biståndets grundläggande principer.

10 Vägen framåt

För första gången knyts det internationella arbetet med fattigdomsminskning tydligt till samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling – ekonomisk, social och miljömässig. Den nya utvecklingsdagordning som slogs fast 2015 i och med antagandet av Agenda 2030, Addis Ababa Action Agenda och klimatavtalet från Paris tar detta grepp. Även antagandet av Sendairamverket om katastrofriskreducering var ett viktigt framsteg. Mot denna bakgrund ges vi en unik möjlighet att jobba horisontellt med utveckling. Policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitär bistånd lägger fast regeringens inriktning för detta arbete.

Det övergripande målet för svenskt internationellt bistånd såsom fastlagt av riksdagen (prop. 2013/14:1 UO 7, bet. 2013/14:UU2) är *att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck* bekräftas i denna skrivelse och ligger fast. Oavsett om verksamhet bedrivs bilateralt, regionalt, tematiskt, i multilaterala organisationer eller genom Europeiska unionens utvecklingssamarbete, ska det syfta till att uppfylla detta mål och vara baserat på den inriktning som presenterats i policyramverket. Utgångspunkten är partnerländers egna visioner och prioriteringar, baserat på principen om samarbetsländernas ägarskap och ansvar för sin egen utveckling. Övriga principer i den så kallade biståndseffektivitetsagendan är också fortsatt vägledande.

Med detta sagt måste svenskt utvecklingssamarbete och det humanitära biståndet fortsätta att utvecklas. Dagens globala utvecklingsutmaningar ser inte ut som gårdagens, men svensk policy ligger långt fram och vårt internationella trovärdighetskapital är stort. Utvecklingsagendan är bred och knyts samman med andra politikområden, med allt fler aktörer. Bryggan mellan agerande i humanitära kriser och långsiktigt utvecklingssamarbete måste stärkas. Inget land, ingen organisation, ingen sakfråga bär ensamt nyckeln till framgångsrik fattigdomsbekämpning, utan samstämmighet i politiken och mobilisering av andra resurser för utveckling än bara bistånd krävs. Sambanden är många och komplexa, så

vikten av ett kunskapsbaserat förhållningssätt till utvecklingsproblematik kan inte nog understrykas.

Sverige ska fortsatt vara en stark röst i världen i utvecklingsfrågor och för humanitär verksamhet. Vi ska bidra till nytänkande, till att skapa förändring och till att göra skillnad för människor som lever i fattigdom. Med detta policyramverk, i form av en skrivelse till riksdagen, presenterar regeringen sin politik för att uppnå detta.

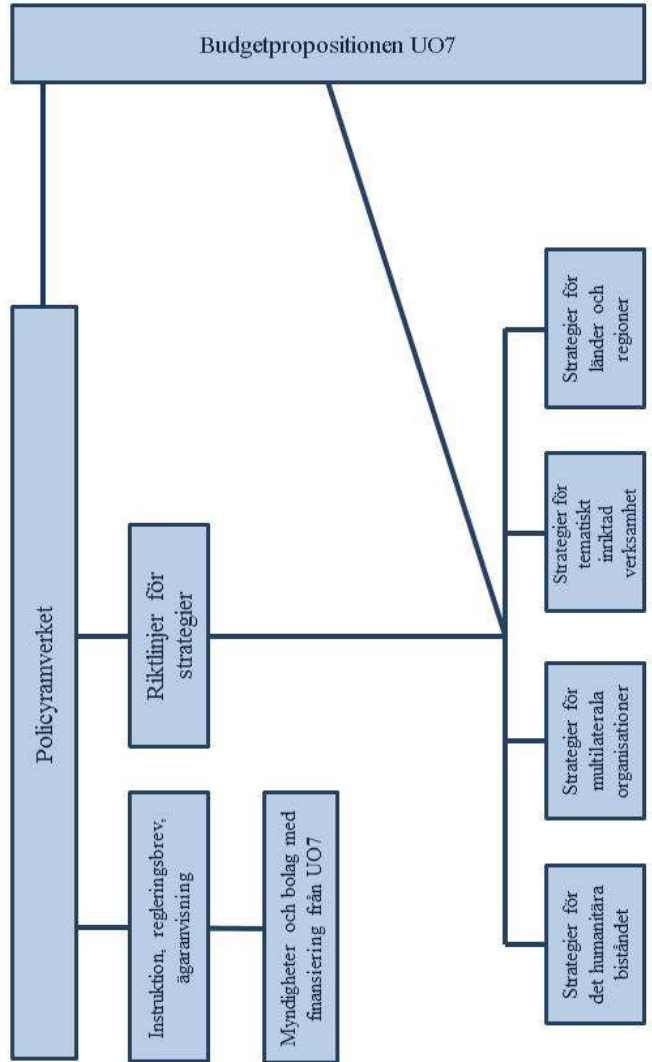
Bilaga 1: Förteckning över remissinstanserna

Remissyttranden över skrivelsen har avgetts av följande instanser. Akademikerförbundet SSR, Arbetsförmedlingen, Arbetsgivarverket, Arbetsmiljöverket, Barnrättsnätverket för utvecklingsfrågor, Blekinge tekniska högskola, Chamber Trade Sweden, CONCORD Sverige, Domstolsverket, Ekonomistyrningsverket (ESV), Energimyndigheten, Expertgruppen för biståndsanalys (EBA), Exportkreditnämnden (EKN), Fair Action, FIAN Sverige, Finansinspektionen, Folkbildningsrådet, Folke Bernadotteakademien (FBA), Folkhälsomyndigheten, Fonden för mänskliga rättigheter, Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (FORTE), Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), Forum Syd, Föreningen för Utvecklingsfrågor (FUF), Försvarsmakten, Försäkringskassan, Generalsekreterar-nätverket, Global Hälsa, Uppsala Universitet, Global Utmaning, Göteborgs universitet, Havs- och vattenmyndigheten, Hungerprojektet, Högskolan i Borås, International Aid Services, Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet (IKFF), Internationellt Centrum för Lokal Demokrati (ICLD), Jarl Hjalmarson stiftelsen, Jordbruksverket, Kammarkollegiet, Karolinska institutet, Kemikalieinspektionen (KEMI), KFUM, Kommerskollegium, Konstnärsnämnden, Kriminalvården, Kristdemokratiskt internationellt center (KIC), Kronofogdemyndigheten, Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), Kulturarv utan gränser, Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA, Kungliga Tekniska högskolan (KTH), Kustbevakningen, Landsorganisationen i Sverige (LO), Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Lantmäteriet, Linnéuniversitetet, Livsmedelsverket, LSU - Sveriges Ungdomsorganisationer, Luftfartsverket (LFV), Lunds universitet, Läkare Utan Gränser Sverige, Läkemedelsverket, Lärarförbundet, Medlingsinstitutet, Medieinstitutet Fojo, Migrationsverket, Mistra Urban Futures (Chalmers), Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Myndigheten för yrkeshögskolan, MyRight, Naturskyddsföreningen, Naturvårdsverket, Nordiska Afrikainstitutet (NAI), Näringslivets Internationella Råd (NIR), Olof Palmes Internationella Center, Operation 1325, Parlamentarikerforum för Lätta vapenfrågor, Patent- och registreringsverket (PRV), Pensionsmyndigheten, Per Molander, Pingstmissionens Utvecklingssamarbete (PMU), Plan International Sverige, Polismyndigheten, PRO Global, Raoul Wallenberginstitutet, Riksantikvarieämbetet, Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queers rättigheter (RFSL), Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU), Riksgälden, Riksrevisionen, Rädda Barnen, Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation RIO, School of Global Studies, Göteborgs universitet, Sektionskansliet Yangon, Selam, Skatteverket, Skogsstyrelsen, Skolinspektionen, Socialstyrelsen, Statens kulturråd, Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), Statistiska centralbyrån (SCB), Statskontoret, Stiftelsen Radiohjälpen, Stockholm Environment Institute (SEI), Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI), Stockholm International Water Institute (SIWI),

Stockholm Resilience Centre (SRC), Stockholms universitet, Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM), Studieförbunden, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC), Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida), Svalorna Indien Bangladesh, Swedfund International AB, Svensk Projektexport (SPE), Svenska FN-förbundet, Svenska generalkonsulatet i Jerusalem, Svenska institutet (SI), Svenska kyrkan, Svenska missionsrådet (SMR), Svenska nätverket för katastrofriskreducering och resiliens (SNKR), Svenska nätverket för övergångsrättvisa, Svenska Röda Korset, Svenska Unescorådet, Svenskt internationellt liberalt centrum (Silc), Sveriges akademikers centralorganisation (Saco), Sveriges ambassad Addis Abeba, Sveriges ambassad Bagdad, Sveriges ambassad Bangkok, Sveriges ambassad Belgrad, Sveriges ambassad Chisinau, Sveriges ambassad Damaskus, Sveriges ambassad Dar es Salaam, Sveriges ambassad Dhaka, Sveriges ambassad Guatemala, Sveriges ambassad Harare, Sveriges ambassad Jerevan, Sveriges ambassad Kabul, Sveriges ambassad Khartoum, Sveriges ambassad Kigali, Sveriges ambassad Kinshasa, Sveriges ambassad Lusaka, Sveriges ambassad Maputo, Sveriges ambassad Minsk, Sveriges ambassad Monrovia, Sveriges ambassad Nairobi, Sveriges ambassad Ouagadougou, Sveriges ambassad Phnom Penh, Sveriges ambassad Pristina, Sveriges ambassad Tbilisi, Sveriges Arkitekter, Sveriges delegation vid OECD och Unesco Paris, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Sveriges kristna råd (SKR), Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), Sveriges ständiga delegation vid organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE Wien), Sveriges ständiga representation vid de internationella organisationerna Geneve, Sveriges ständiga representation vid Europarådet (Strasbourg), Sveriges ständiga representation vid Europeiska unionen i Bryssel, Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF), Synskadades Riksförbund, TCO, Tillväxtverket, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Transparency International Sverige, Tullverket, Umeå universitet (UmU), UNICEF Sverige, Union to Union, Universitets- och högskolerådet (UHR), United Nations Human Settlements Programme Nairobi, Uppsala universitet, WaterAid, We Effect, Verket för innovationssystem (Vinnova), Vetenskapsrådet, Åklagarmyndigheten

Från Policyramverk till genomförande

Utgångspunkter för svensk biståndspolitik:
PGU samt normgivande internationella överenskommelser såsom Agenda 2030, Addis Ababa Action Agenda, Parisavtalet och Sendai Framework For Disaster Risk Reduction

Bilaga 3: De globala målen

Mål 1. Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt

Mål 2. Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk

Mål 3. Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar

Mål 4. Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla

Mål 5. Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt

Mål 6. Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla

Mål 7. Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla

Mål 8. Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla

Mål 9. Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation

Mål 10. Minska ojämlikheten inom och mellan länder

Mål 11. Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara

Mål 12. Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster

Mål 13. Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser

Mål 14. Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling

Mål 15. Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald

Mål 16. Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer

Mål 17. Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 december 2016

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Lövin, Wallström, Y Johansson, M Johansson, Baylan, Bucht, Hultqvist, Andersson, Hellmark Knutsson, Ygeman, A Johansson, Bolund, Damberg, Bah Kuhnke, Strandhäll, Shekarabi, Fridolin, Eriksson, Linde, Skog, Ekström

Föredragande: statsrådet Lövin

Regeringen beslutar skrivelse 2016/17:60 Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd